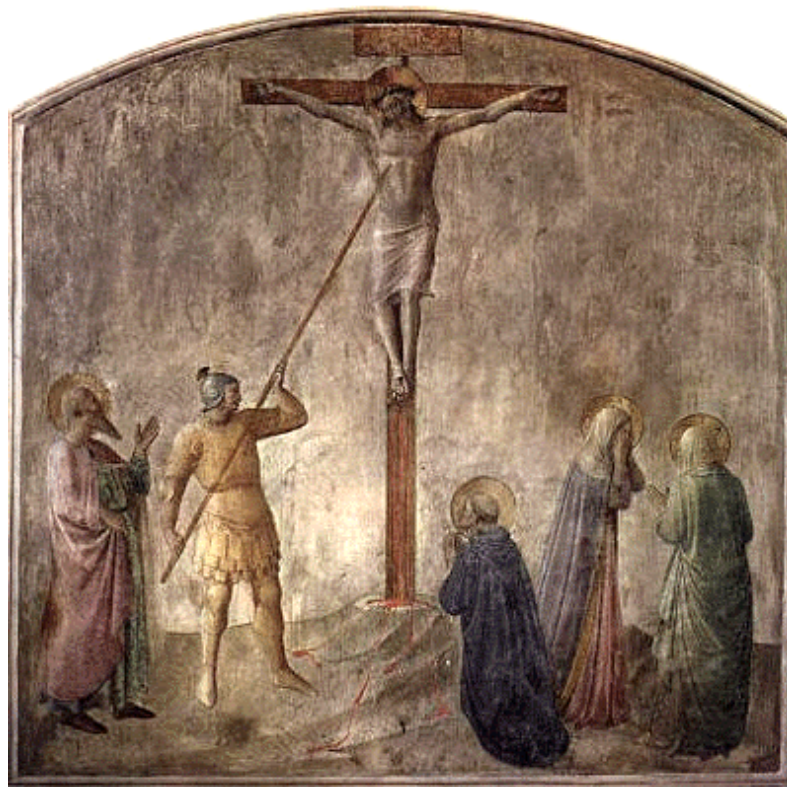

Pavol Zemko

Charitné dielo v službe lásky¹

¹ <https://eduworld.sk/cd/zuzana-granska/600/14-najkrajších-myslienok-a-zivotných-inspirácií-matky-terezy>

2

Je potrebné zamerať náš pohľad na Ježišov prebodnutý bok, na toho, „koho prebodli“ (porov. Jn 19, 37; Zach 12, 10)³

²https://www.google.sk/search?q=Ježišov+prebodnutý+bok,+foto&tbm=isch&tbs=rimg:CVcRduFNqAAOljgFN0UmaLk1MB31eiCMQGs6lZ5oZGiou9_1cfDwEU7eIGwKsZomafENk_1LhyJYP1ynMKQivyWdAavioSCR83RSZo uTUwEc1qLq-XRHwkKhJHfV6IIXAazoRXvzG2ow5VPoqEgmVnmhkaKi73xHJsO4oiYgFiCoSCdx8PARTt4gbEbRtLd0HnLqaKhLJAqxmiZp8Q2QRSOQFn0CK8VlqEgn8uHllg_1XKcxGMOQgHZTk3WioSCOpCK_1JZ0Bq-EYOE5hr9sr_1N&tbo=u&sa=X&ved=0ahUKEwjfrqeZ0aDXAhUK1BoKHVuaDloQ9C8IHw&biw=1024&bih=612&dpr=1#imgsrc=HfV6IIXAazqBrM

³ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 19. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

Charita podľa Benedikta XVI. je praktickou odpoveďou na Božiu lásku

Pápež Benedikt XVI. (2005 – 2013) napísal na začiatku svojho pontifikátu encykliku, 25. decembra 2005, ktorej dal názov *Deus caritas est*. Svoj úmysel zdôvodnil takto: ***Preto v mojej prvej encyklike by som chcel hovoriť o láske, ktorou nás Boh zahrňa a ktorú my máme odovzdávať druhým. To je naznačené v dvoch veľkých častiach tohto listu, ktoré sú navzájom hlboko spojené. Prvá má viac špekulatívny ráz, keďže by som v nej chcel – na začiatku môjho pontifikátu – poukázať na niektoré podstatné fakty o láske, ktorú Boh tajomným a veľkodušným spôsobom ponúka človeku a zároveň o tom hlbokom vnútornom spojení, ktoré je medzi touto Božou láskou a skutočnosťou ľudskej lásky. Druhá časť má viac konkrétny ráz, pretože hovorí o praktickom uskutočňovaní prikázania lásky k blížnemu v cirkevnom živote. Táto téma sa javí ako veľmi široká; avšak vyčerpávajúci traktát by presiahol cieľ tejto encykliky. Mojm práním je položiť dôraz na niektoré základné prvky a tým vyvolať vo svete obnovený dynamizmus v úsilí dať ľudskou láskou praktickú odpoveď na Božiu lásku.***⁴

Charita je naša cesta

„BOH JE LÁSKA; a kto ostáva v láske, ostáva v Bohu a Boh ostáva v ňom“ (1 Jn 4, 16). ***Tieto slová Prvého Jánovho listu mimoriadne jasne vyjadrujú jadro kresťanskej viery: kresťanský obraz Boha a v dôsledku neho aj obraz človeka a jeho životnej cesty.***⁵

Odpoveď človeka na dar Božej lásky

Stavajúc na ústrednom postavení lásky, kresťanská viera prijala to, čo bolo vnútorným jadrom viery Izraela a zároveň dalo tomuto jadru novú hĺbku a šírku. Veriaci Izraelita sa každý deň modlí slovami

⁴ BENEDIKT XVI. 2006. *Deus caritas est*, 1. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

⁵ BENEDIKT XVI. 2006. *Deus caritas est*, 1. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

*Deuteronómia, o ktorých vie, že je v nich zahrnutý stredobod jeho existencie: „Počuj, Izrael, Pán je náš Boh, Pán jediný! A ty budeš milovať Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom, celou svojou dušou a celou svojou silou“ (6, 4 – 5). Ježiš spojil do jediného prikázania príkaz milovať Boha s prikázaním lásky k bližnému, ktoré sa nachádza v Knihe Levitikus: „Miluj svojho bližneho ako seba samého!“ (19, 18; porov. Mk 12, 29 – 31). Pretože nás Boh miloval ako prvý (porov. 1 Jn 4, 10), **láska už nie je len „prikázaním“, ale je odpoveďou na dar lásky, s ktorým nám Boh ide v ústrety. Vo svete, v ktorom sa s Božím menom spája neraz pomsta, či dokonca povinnosť nenávidieť a konať násilie, je toto posolstvo veľmi aktuálne a má veľmi konkrétny význam.***⁶

Široký význam slova láska – eros, philia, agapé

*Na prvom mieste pripomíname širokú významovú rozmanitosť slova láska: hovorí sa o láske k vlasti, láske k svojmu povolaniu, o láske medzi priateľmi, o láske k práci, láske medzi rodičmi a deťmi, medzi súrodencami a príbuznými, o láske k bližnému a o láske k Bohu. V tomto množstve významov však **láska medzi mužom a ženou, v ktorej sa telo a duša nerozlučne spájajú a pred ľudským bytím sa otvára prísľub, akéhosi neodolateľného šťastia, vyniká ako archetyp lásky par excellence**, a v porovnaní s ňou už na prvý pohľad blednú všetky ostatné formy lásky. Rodí sa teda otázka: Spájajú sa v konečnom dôsledku všetky formy lásky dovedna a je láska - napriek rôznorodosti svojich prejavov – napokon jediná, alebo naopak používame to isté slovo na pomenovanie úplne rozdielnych skutočností?*⁷

Láske medzi mužom a ženou, ktorá sa nerodí z myslenia a vôle, ale istým spôsobom je človeku daná a presahuje ho, dalo antické Grécko názov eros. Hneď na úvod treba povedať, že grécky preklad Starého zákona použil slovo eros len dvakrát, kým Nový zákon ho nepoužíva ani raz. Z troch gréckych slov označujúcich lásku – eros,

⁶ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 1. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

⁷ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 1. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

philia (priateľská láska) a *agapé* – uprednostňujú novozákonné knihy posledné, ktoré sa v gréčtine používalo len okrajovo. **Pojem priateľstvo (*philia*) preberá a prehľbuje Evanjelium podľa Jána, aby ním vyjadrilo vzťah medzi Ježišom a jeho učeníkmi. Zanechanie slova *eros* spolu s novou víziou lásky, ktorá sa vyjadruje slovom *agapé*, nepochybne označuje niečo podstatné v novosti kresťanstva, a to práve v chápaní lásky.**⁸

No spôsob, akým je dnes zvelebované telo, čoho sme svedkami, je plný klamu. **Eros, degradovaný len na sex**, sa stáva tovarom, obyčajnou vecou, ktorú možno kúpiť a predáť, ba čo viac, sám človek sa stáva tovarom. Naopak svoje telo a pohlavnosť tým považuje len za materiálnu časť seba samého, ktorú možno používať a využívať na základe úžitku. Je to oblasť, ktorú človek nepokladá za priestor svojej slobody, ale za niečo, čo sa svojím spôsobom snaží urobiť príjemným i neškodným zároveň. V skutočnosti sa tak stretáme s degradáciou ľudského tela, ktoré nie je začlenené do celkového priestoru slobody našej existencie, nepovažuje sa za živé vyjadrenie úplnosti nášho bytia a je odsunuté do čisto biologickej oblasti. Ostentatívne zvelebovanie tela sa môže veľmi rýchlo zmeniť na nenávisť voči telesnosti. Kresťanská viera, naopak, človeka vždy považovala za dvojediné bytie, v ktorom sa duch a hmota navzájom prenikajú, vďaka čomu obe nadobúdajú novú vznešenosť. Áno, **eros nás chce povzniesť k Bohu, previesť nás ponad nás samých, no práve preto si vyžaduje, aby sme nastúpili cestu askézy, odriekania, očisťovania a uzdravení.**⁹

Úzke puto medzi eros človeka a manželstvom

Tak sa biblický opis končí prorocťom o Adamovi: „Preto muž opustí svojho otca i svoju matku a prilipne k svojej manželke a budú jedným telom“ (Gn 2, 24). Nachádzajú sa tu dva dôležité aspekty. Eros je akoby zakotvený v samotnej ľudskej prirodzenosti: Adam hľadá, „opustí svojho otca i svoju matku“, aby našiel ženu, lebo len oni spolu predstavujú plnosť ľudskej existencie, stávajú sa „jedným

⁸ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 3. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

⁹ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 5. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

telom“. Nemenej dôležitý je aj druhý aspekt: **už od stvorenia upriamuje eros človeka na manželstvo, na vzťah charakterizovaný jedinečnosťou a definitívnosťou**. Tak a jedine tak sa realizuje jeho najhlbšie poslanie. Predstave monoteistického Boha zodpovedá predstava monogamného manželstva. Manželstvo založené na výlučnej a definitívnej láske sa stáva zobrazením vzťahu Boha k jeho ľudu a naopak: spôsob, akým miluje Boh, sa stáva mierou ľudskej lásky. Úzke puto medzi erosom a manželstvom, ako je predstavené v Biblii, nenachádza v mimobiblickej literatúre takmer nijakú paralelu.¹⁰

Láska k Ježišovi Kristovi

V Ježišovi Kristovi sám Boh hľadá „stratenú ovцу“, trpiace a zblúdené ľudstvo. Keď Ježiš vo svojich podobenstvách hovorí o pastierovi,¹¹ ktorý ide za stratenou ovcou,¹² o žene, ktorá hľadá drachmu,¹³ o otcovi, ktorý vybehne v ústrety márnotravnému synovi a objíme ho,¹⁴ nie sú to iba slová, ale stávajú sa výkladom bytia

¹⁰ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 11. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

¹¹ Preto im Ježiš znova vravel: „Veru, veru, hovorím vám: Ja som brána k ovciam: Všetci, čo prišli pred mňa, sú zloději a zbojníci, ale ovce ich nepočúvali. Ja som brána. Kto vojde cezo mňa, bude spasený; bude vchádzať i vychádzať a nájde pastvu. Zloděj prichádza, len aby kradol, zabíjal a ničil. Ja som prišiel, aby mali život a aby ho mali hojnejšie. Ja som dobrý pastier. Dobrý pastier položí svoj život za ovce. Nájomník a ten, čo nie je pastierom a ovce nie sú jeho, opúšťa ovce a uteká, keď vidí prichádzať vlka, a vlk ich trhá a rozháňa. Ved' je nádenník a nezáleží mu na ovciach. Ja som dobrý pastier. Poznám svoje a moje poznajú mňa, ako mňa pozná Otec a ja poznám Otca. Aj svoj život položím za ovce. Mám aj iné ovce, ktoré nie sú z tohoto ovčince. Aj tie musím priviesť a budú počuť môj hlas; a bude jedno stádo a jeden pastier (Jn 10, 7 – 17).

¹² Čo myslíte? Keby mal niekto sto oviec a jedna z nich by zablúdila, nenechá tých deväťdesiatdeväť na vrchoch a nepôjde hľadať tú, čo zablúdila? A keď sa mu ju podarí nájsť, veru, hovorím vám: Bude mať z nej väčšiu radosť ako z tých deväťdesiatich deviatich, čo nezablúdili. Tak ani váš Otec, ktorý je na nebesiach, nechce, aby zahynul čo len jediný z týchto maličkých (Mt 18, 12 – 14; Lk 15, 1 – 7).

¹³ Alebo ak má žena desať drachiem a jednu drachmu stratí, nezažne lampu, nevymetie dom a nehľadá starostlivo kým ju nenájde? A keď ju nájde, zvolá priateľky a susedky a povie. Radujte sa so mnou, lebo som našla drachmu, čo som stratila. Hovorím vám: Takú radosť majú Boží anjeli z jedného hriešnika, ktorý robí pokánie (Lk 15, 8 – 10).

¹⁴ A pokračoval: Istý človek mal dvoch synov. Mladší z nich povedal otcovi: Otec, daj mi časť majetku, ktorá mi patrí. A on im rozdelil majetok. O niekoľko dní si mladší syn všetko zobral, odcestoval do ďalekého kraja a tam svoj majetok hýrivým životom premárnil. Keď všetko premrhal, nastal v tej krajine veľký hlad a on začal trieť núdzu. Išiel teda a uchytil sa u istého obyvateľa tej krajiny a on ho poslal na svoje hospodárstvo svine pásť. I túžil nasýtiť sa aspoň strukmi, čo žrali svine, ale nik mu ich nedával. Vstúpil teda do seba a povedal si: Koľko nádenníkov u môjho otca má chleba nazvyš, a ja tu hyniem od hladu. Vstanem, pôjdem k otcovi a poviem mu: Otče, zhrešil som proti nebu i voči tebe. Už nie som hoden volať sa tvojím synom. Prijmi ma ako jedného zo svojich nádenníkov. I vstal a šiel k svojmu otcovi. Ešte bol ďaleko, keď ho zazrel jeho otec, a bolo mu ho ľúto. Pribehol k nemu, hodil sa mu okolo krku a vybozkával ho. Syn mu povedal: Otče, zhrešil som proti nebu i voči tebe. Už nie som hoden volať sa tvojím synom. Ale otec povedal svojim sluhom: Rýchlo prineste najlepšie šaty a oblečte ho! Dajte mu prsteň na ruku a obuv na nohy! Privedte vykúpené teľa a zabite ho. Jedzte a veselo hodujte, lebo tento môj syn bol mŕtvy, a ožil, bol stratený, a našiel sa. A začali hodovať. Jeho starší syn bol

a konania jeho samého. V jeho smrti na kríži sa uskutočňuje obrátenie sa Boha proti sebe samému, v ktorom sa daruje človeku, aby ho vyzdvihol a spasil – je to láska v jej najradikálnejšej podobe. Pohľad na Kristov prebodnutý bok, o ktorom hovorí Ján (porov. 19, 37), dosvedčuje to, čo bolo východiskovým bodom tejto encykliky: „Boh je láska“ (1 Jn 4, 8). Práve tu môžeme kontemplovať túto pravdu. A len vychádzajúc odtiaľto vieme definovať, čo je láska. Vďaka tomuto pohľadu kresťan nachádza cestu svojho života a svojho milovania.¹⁵

Božia agapé pôsobí v nás a prostredníctvom nás

Mystika Najsvätejšej sviatosti má aj sociálny charakter - vo sviatostnom prijímaní sa zjednocujem s Pánom tak ako všetci ostatní prijímajúci. „Keďže je jeden chlieb, my mnohí sme jedno telo, lebo všetci máme podiel na jednom chlebe,“ hovorí svätý Pavol (1 Kor 10, 17). Zjednotenie s Kristom zároveň znamená zjednotenie sa so všetkými, ktorým sa dáva. Nemôžem mať Krista iba pre seba; môžem mu patriť len v zjednotení sa so všetkými, ktorí sa stali alebo sa stanú jeho. Prijímaním sa odvraciam od seba a som priťahovaný ku Kristovi a tak aj k jednote so všetkými kresťanmi. Stávame sa „jedným telom“, spojení v jedinej existencii. Láska k Bohu a láska k človeku sú tak skutočne zjednotené: vtelený Boh nás všetkých priťahuje k sebe. Preto sa agapé stala aj označením Eucharistie: v nej Božia agapé prichádza k nám v telesnej podobe, aby naďalej pôsobila v nás a prostredníctvom nás. Len vychádzajúc z tohto kristologicko-sviatostného základu možno správne pochopiť Ježišovu náuku o láske. Ježišov prechod od Zákona a Prorokov k dvojitému prikázaniu lásky k Bohu a k blížnemu, odvodnenie celej existencie viery od ústredného miesta tohto prikázania, je nielen morálkou, ktorá by potom mohla existovať autonómne popri viere v Krista a v jeho sprítomnení vo Sviatosti: viera, kult a etos sa navzájom prenikajú ako

práve na poli. Keď sa vracal a približoval sa k domu, počul hudbu a tanec. Zavolať si jedného zo sluhov a pýtal sa, čo sa deje. Ten mu povedal: Prišiel tvoj brat a tvoj otec zabil vykrmené teľa, lebo sa mu vrátil zdravý. On sa však nahneval a nechcel vojsť. Vyšiel teda otec a začal ho prosiť. Ale on odpovedal otcovi: Už toľko rokov ti slúžim a nikdy som neprestúpil tvoj príkaz, a mne si nikdy nedal ani kozliatko, aby som sa zabavil so svojimi priateľmi. No keď prišiel tento tvoj syn, čo ti prehýril majetok s neviestkami, pre neho si zabil vykrmené teľa. On mu na to povedal: Syn môj, ty si stále so mnou a všetko, čo ja mám, je tvoje. Ale patrilo sa hodovať a radovať sa, lebo tento tvoj brat bol mŕtvy, a ožil, bol stratený, a našiel sa (Lk 15, 11 – 32).

¹⁵ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 12. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

jediná skutočnosť, ktorá nadobúda tvárnosť v stretnutí sa s Božou agapé. Zvyčajné stavenie kultu a etiky do protikladu tu jednoducho padá. V samotnom kulte, v eucharistickom spoločenstve, je zahrnuté aj to, že sme milovaní a že milujeme druhých. Eucharistia, ktorá sa nepremieta do konkrétne praktizovanej lásky, je znehodnotená sama osebe.¹⁶

Pojem blížny

Práve vychádzajúc z tohto princípu sa dajú pochopiť Ježišove veľkolepé podobenstvá. **Zavrhnutý boháč (porov. Lk 16, 19 – 31) z miesta odsúdenia prosí, aby boli jeho bratia informovaní o tom, čo sa stane tomu, kto dobrovoľne ignoruje chudobného v jeho biede.** Ježiš takpovediac zachytáva toto volanie o pomoc a dáva mu hlas, aby nás upozornil a priviedol na správnu cestu. Podobenstvo o milosrdnom Samaritánovi (porov. Lk 10, 25 – 37) prináša predovšetkým dve vysvetlenia. **Kým pojem blížny sa doteraz týkal vlastne len spolurodákov a cudzincov, usídlených na území Izraela, teda solidárnej komunity istého ľudu a územia, teraz je táto hranica odstránená. Ktokoľvek ma potrebuje a ja mu môžem pomôcť, je môj blížny. Pojem blížneho je zovšeobecnený, zostáva však konkrétny.** Napriek jeho rozšíreniu na všetkých ľudí nezužuje sa na nezáväznú a abstraktnú lásku, ale vyžaduje si moju aktivitu tu a teraz. Zostáva úlohou Cirkvi stále znova a znova interpretovať toto spojenie medzi vzdialenosťou a blízkosťou so zameraním na praktický život svojich členov. A napokon tu treba osobitne spomenúť významné podobenstvo o poslednom súde (porov. Mt 25, 31 – 46), v ktorom sa láska stáva kritériom na definitívne rozhodnutie o hodnote, alebo naopak prázdnote ľudského života. **Ježiš sa identifikuje so všetkými, ktorí sú v núdzi: hladnými, smädnými, cudzincami, nahými, chorými, väznenými. „Čokoľvek ste urobili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste urobili“ (Mt 25, 40).** Láska k Bohu a láska k blížnemu sa prelínajú: v najmenšom bratovi nachádzame samého Ježiša a v Ježišovi Boha.¹⁷

¹⁶ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 14. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

¹⁷ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 15. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

*Neoddeliteľné spojenie medzi láskou k Bohu a láskou k človeku. Obe sú tak úzko spojené, že hovoriť o láske k Bohu sa stáva klamstvom, ak sa človek uzatvára pred blížnym, alebo ho dokonca nenávidí. Verš z Jánovho listu¹⁸ treba interpretovať skôr v tom zmysle, že **láska k blížnemu je cestou, aby sme stretli Boha, a že zatvárať oči pred blížnym nás robí slepými aj voči Bohu.**¹⁹*

*Takto sa presviedčame, že láska k blížnemu v tom zmysle, ako ju hlása Biblia, Ježiš, je možná. Táto láska tkvie v tom, že **ja milujem - v Bohu a s Bohom - aj človeka, ktorý mi nie je príjemný alebo ktorého ani nepoznám.** To sa môže uskutočniť, len ak vychádzame zo stretnutia s Bohom, ktorý sa stal spoločenstvom vôle a prišiel až po bod, že sa dotkol našich citov. Tak sa naučím pozeráť na každého človeka nielen svojimi očami a svojimi citmi, ale aj z perspektívy Ježiša Krista. Jeho priateľ je aj mojím priateľom. Za vonkajším výzorom druhého vidím jeho vnútornú túžbu po gestách lásky, pozornosti, ktorú nenechám na organizácie tým poverené, akceptujúc ich ako nejakú politickú nutnosť. Pozerám sa Kristovými očami a môžem druhému dať viac, než sú len najnevyhnutnejšie veci: môžem mu darovať láskavý pohľad, ktorý potrebuje. Tu jasne badať nevyhnutnú súvislosť medzi láskou k Bohu a láskou k blížnemu, o ktorej s takou naliehavosťou hovorí Prvý Jánov list. **Ak kontakt s Bohom v mojom živote úplne chýba, môžem v druhom človeku vždy vidieť len druhého a nedokážem v ňom spoznať Boží obraz. Alebo ak v mojom živote úplne vynechám pozornosť voči blížnemu, budem chcieť byť len „zbožný“ a plniť si „svoje náboženské povinnosti“,** vytratí sa aj môj vzťah k Bohu. Vtedy je takýto vzťah iba korektný, ale bez lásky. Len moja ochota ísť v ústrety blížnemu a prejaviť mu lásku ma robí citlivým aj voči Bohu. Len služba blížnemu otvára moje oči, aby som videl, čo pre mňa robí Boh a ako ma miluje. Svätci – **spomeňme si napríklad na blahoslavenú Matku Teréziu z Kalkaty**²⁰*

¹⁸ Ak niekto povie: „Milujem Boha“, a nenávidí svojho brata, je luhár. Ved' kto nemiluje brata, ktorého vidí, nemôže milovať Boha, ktorého nevidí (1 Jn 4, 20).

¹⁹ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 16. In: Pápežské dokumenty, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

²⁰ 1) Ak ľudí súdiš, nemáš čas ich milovať.

2) Nech ktokoľvek, koho prijmete, od vás odchádza lepší a šťastnejší.

3) Život je príležitosť, obohať sa z nej.

Život je krásny, zbožňuj ho.

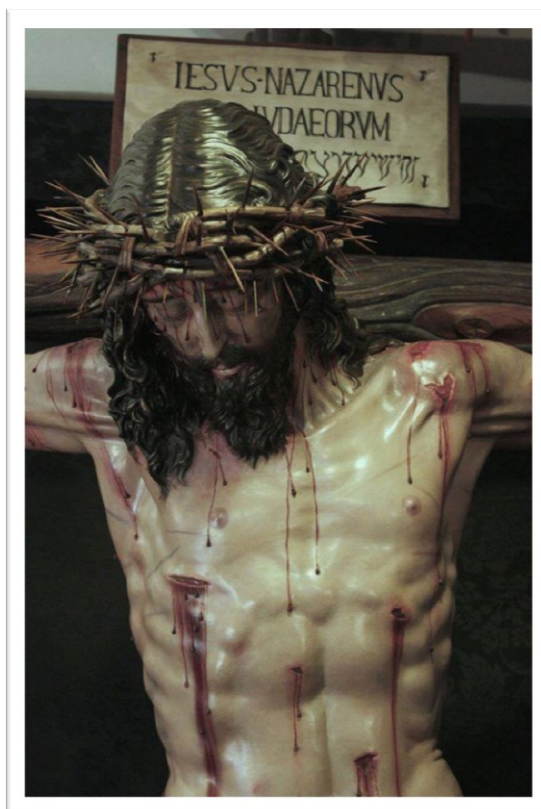
– *živili svoju schopnosť milovať blížneho stále novým spôsobom z ich stretnutia sa s eucharistickým Pánom a naopak, toto stretnutie živilo ich realizmus a hĺbku práve v službe druhým. **Láska k Bohu a láska k blížnemu sú nerozlučné, sú jediným prikázaním. Obe však žijú z vľúdnej lásky Boha, ktorý nás miloval ako prvý.***²¹

Život je sen, uvedom si to.
Život je výzva, prijmi ju.
Život je tvojou povinnosťou, dokonči ho.
Život je hrou, hraj ju.
Život je sľub, splň ho.
Život je žiaľom, prekonaj ho.
Život je piesňou, spievaj ju.
Život je bojom, prijmi to.
Život je tragédiou, vyrovnaj sa s tým.
Život je dobrodružstvom, trúfni si naň.
Život je šťastím, vytvor si ho.
Život je príliš drahocenný, neznič si ho.
Život je život. Bojuj oň.

- 4) Nie každý z nás dokáže robiť obrovské veci, ale každý dokážeme robiť malé veci s obrovskou láskou.
- 5) Viem, že Boh mi nedá čokoľvek, čo nedokážem zvládnuť. Môžem si len priať, aby mi neveril tak priveľmi.
- 6) Vždy, keď sa na niekoho usmievaš, je to skutok lásky. Je obdarovaním niekoho iného nádhernou vecou.
- 7) Pekné slová môžeš povedať krátko a jednoducho, ale ich ozvena bude skutočne nekonečná.
- 8) Nikdy sa nezaujímať o čísla. Pomôž aspoň jednej osobe včas a vždy začni s osobou blízko seba.
- 9) Boh od nás nevyžaduje, aby sme uspeli. Vyžaduje len, aby sme sa o to pokúsili.
- 10) Ži jednoducho a ostatní tak budú žiť tiež.
- 11) Ja dokážem veci, ktoré ty nedokážeš. Ty dokážeš veci, ktoré nedokážem ja. No spolu môžeme dokázať veci obrovské.
- 12) V ťažkých životných chvíľach neexistuje nič upokojujúcejšie ako to, že viete, že niekto bojuje spolu s vami.
- 13) Ak nežijete svoj život pre niekoho iného, nie je to život.
- 14) Keď Matka Tereza dostávala Nobelovu cenu, spýtali sa jej: „Čo môžeme urobiť preto, aby sme šírili svetový mier?“ Ona odpovedala: „**Chod'te domov a milujte svoje rodiny.**“ In: <https://eduworld.sk/cd/zuzana-granska/600/14-najkrajších-myslienok-a-životných-inspirácií-matky-terezy>

²¹ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 18. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

22

Ked' Ježiš zomieral na kríži – ako nás informuje evanjelista –, „odovzdal ducha“ (porov. Jn 19, 30), čo bolo predohrou prijatia daru Ducha Svätého, ktoré uskutočnil po zmŕtvychvstaní (porov. Jn 20, 22).²³

Ak vidíš lásku, vidíš Najsvätejšiu Trojicu -

tvrdí sv. Augustín.²⁴ *Tak sa splnil prísľub „prúdov živej vody“, ktoré vďaka vyliatiu Ducha Svätého mali vytrysknúť v srdciach veriacich (porov. Jn 7, 38 – 39). Duch Svätý je totiž vnútornou silou, ktorá zosúladí ich srdcia s Kristovým srdcom a podnecuje ich, aby*

22

https://www.google.sk/search?q=Je%C5%BEi%C5%A1+naklonil+hlavu,+foto&tbm=isch&tbs=rimg:CZ2J9TG F6npOJjiBr1R3bf3ulVysJAE7eJLXvImcDr0NchkkYR1Z0bgtyBf7g1nlMJKmGTJuclYvxx8Ih44xBNGZ9yoSCYGv VHdt_1e6VEY9SNJB2Gv-PKhJXXKwkATi4kRChnYdUhVBQ8qEgm_1WZwOvQ1yGRGzGldfVId7yoSCSRhHVnRuC3IEberuahu_1Jd5KhIJF_1uDWUwqYR_1AJpV0EkuqEgkZMm5yVi_1HHxGaEERof6gY9ioSCQiHjEE0Zn3EUOYDOq3hBR7&tbo=u&sa=X&ved=0ahUKEwiO44C31aDXAhXFWBoKHRsVAIQO9C8IHw&biw=1024&bih=612&dpr=1#imgrc=fp7-Uf6tXYsi6M

²³ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 19. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

²⁴ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 19. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

*milovali bratov tak, ako ich miloval on, keď sa sklonil, aby umyl učeníkom nohy (porov. Jn 13, 1 – 13), a najmä keď dal svoj život za všetkých (porov. Jn 13, 1; 15, 13). Duch Svätý je aj silou premieňajúcou srdce cirkevného spoločenstva, aby bolo vo svete svedkom lásky Otca, ktorý chce spraviť z ľudstva zjednoteného v jeho Synovi jedinú rodinu. Všetky aktivity Cirkvi sú vyjadrením lásky, ktorá sa usiluje o integrálne dobro človeka evanjelizáciou prostredníctvom Božieho slova a sviatostí – čo je neraz heroické úsilie v jeho historickej realizácii – a hľadá jeho rozvoj v rôznych oblastiach ľudského života a činnosti. Tak je láska službou, ktorú Cirkev koná, aby neochvejne vychádzala v ústrety utrpeniam a potrebám ľudí, a to aj materiálnym. Práve tomuto aspektu, službe lásky, sa chcem venovať v druhej časti encykliky.*²⁵

Cirkev je vtedy, keď sa zúčastňuje na učení apoštolov, bratskom spoločenstve a lámaní chleba

*Aj Cirkev, keďže je spoločenstvom, musí uskutočňovať lásku. Dôsledkom toho je, že aj láska potrebuje organizáciu ako predpoklad usporiadanej služby spoločenstva. Takáto úloha sa považovala za základnú úlohu Cirkvi už od jej začiatkov: „Všetci, čo uverili, boli pospolu a všetko mali spoločné. Predávali pozemky a majetky a rozdeľovali ich všetkým, podľa toho, ako kto potreboval“ (Sk 2, 44 - 45). Lukáš nám to hovorí v súvisí s istým druhom definície Cirkvi, v ktorej medzi ustanovujúce prvky zahŕňa účasť na „učení apoštolov“, na „bratskom spoločenstve“ (koinonia), na „lámaní chleba“ a na „modlitbách“ (porov. Sk 2, 42).*²⁶

Veriaci majú všetko spoločné a že medzi nimi už niet rozdielov v bohatstve či chudobe (porov. aj Sk 4, 32 – 37). Táto radikálna forma materiálneho spoločenstva sa v rozrastajúcej Cirkvi právom nemohla udržať. Základné jadro, o ktoré ide, však zostalo: vo vnútri

²⁵ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 19. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

²⁶ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 20. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

*spoločenstva veriacich nesmie byť taká forma chudoby, aby niekto nemal prístup k prostriedkom potrebným na dôstojný život.*²⁷

Diakonia – služba lásky v Biblii

*Tento základný cirkevný princíp môžeme vidieť vo voľbe siedmich mužov, ktorá dala základ diakonskej službe (porov. Sk 6, 5 – 6). V prvotnej Cirkvi sa totiž vytvorila nerovnosť v každodennej starostlivosti o vdovy medzi Helenistami a Hebrejmi. Apoštoli, ktorým bola zverená predovšetkým modlitba (Eucharistia a liturgia) a „služba slova“, sa cítili neúnosne preťažení „obsluhovaním pri stoloch“, preto sa rozhodli ponechať si základnú službu a vytvoriť na ďalšie úlohy, taktiež dôležité pre Cirkev, skupinu siedmich mužov. Ani táto skupina však nemala konať čiste technickú službu rozdeľovania: mali to byť muži „plní Ducha a múdrosti“ (porov. Sk 6, 1 - 6). Znamená to, že hoci sociálna služba, ktorú mali vykonávať, bola úplne konkrétna, určite bola zároveň duchovná, a preto aj ich úrad bol duchovný a uskutočňoval základnú úlohu Cirkvi, totiž organizovanú lásku k blížnemu. Vytvorením tejto skupiny siedmich, bola diakonia – služba lásky k blížnemu vykonávaná v spoločenstve a organizovaným spôsobom – čoskoro včlenená do základnej štruktúry samotnej Cirkvi.*²⁸

*Prejavovať lásku vdovám a sirotám, väzňom, chorým a biednym každého druhu patrí k jej podstate tak isto ako služba sviatosti a ohlasovanie evanjelia. Cirkev nemôže zanedbávať službu lásky podobne ako nemôže zanechať sviatosti a Božie slovo.*²⁹

Sv. Justín, mučeník (+ okolo roku 155)

V kontexte nedeľnej liturgie kresťanov opisuje aj ich charitatívnu aktivitu zviazanú s Eucharistiou. Zámožní dávajú ako obeť podľa miery svojich možností, kto koľko chce; z výťažku potom

²⁷ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 20. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

²⁸ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 21. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

²⁹ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 22. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

*biskup podporuje siroty, vdovy a tých, ktorí sa z dôvodu choroby alebo z iných príčin nachádzajú v núdzi, rovnako ako väzňov a cudzincov.*³⁰

Tertulián, kresťanský spisovateľ (+ po roku 220)

*Starosť kresťanov o všetky druhy biednych vyvoláva obdiv pohanov.*³¹

Sv. Ignác Antiochijský (+ približne v roku 117)

*Hodnotí rímsku Cirkev ako tú, ktorá „predsedá v láske (agapé)“, možno predpokladať, že touto definíciou chcel istým spôsobom vyjadriť aj konkrétnu charitatívnu činnosť.*³²

Diakonie – prvotné právne štruktúry

*Asi v polovici 4. storočia sa v Egypte ustálila forma takzvanej diakonie. V jednotlivých kláštoroch je to inštitúcia zodpovedná za komplex rôznych služieb práve kvôli službe lásky. Z týchto počiatkov sa v Egypte až do 6. storočia vyvíjala korporácia s plnou právnou mocou, ktorej svetské autority dokonca zverovali časť obilia, aby ho rozdeľovala verejnosti. V Egypte mal nielen každý kláštor, ale postupne aj každá diecéza svoju diakoniu – inštitúciu, ktorá sa neskôr rozvíjala tak na Východe, ako aj na Západe. Pápež Gregor Veľký (+ 604) hovoril o diakonii v Neapole. V Ríme sú diakonie doložené od 7. a 8. storočia.*³³

³⁰ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 22. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

³¹ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 22. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

³² BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 22. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

³³ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 23. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

Sv. Vavrinec, diakon a mučeník

Služba chudobným a trpiacim podľa princípov kresťanského života predložených v Skutkoch apoštolov podstatnou zložkou Cirkvi v Ríme. Táto služba našla svoje živé vyjadrenie v osobe diakona Vavrince (+ 258).³⁴ Dramatický opis jeho mučeníctva bol známy už svätému Ambrózovi (+ 397) a vo svojom jadre nám ukazuje autentickú osobnosť tohto svätca. Jemu ako zodpovednému za starostlivosť o chudobných Ríma bol po zajatí spolubratov a pápeža udelený čas, aby zhromaždil poklady Cirkvi a odovzdal ich svetskej autorite. Vavrinec rozdelil dostupné peniaze chudobným a tých potom predstavil vrchnosti ako pravý poklad Cirkvi. Akokoľvek sa hodnotí historická spoľahlivosť týchto podrobností, Vavrinec zostal prítomný v pamäti Cirkvi ako veľký aktivista cirkevnej charity.³⁵

³⁴ Svätého diakona Vavrinec žil v čase sv. Sixta II., ktorého liturgická spomienka pripadá na 7. augusta. Vavrinec bol totiž v čase Sixtovho pontifikátu hlavným rímskym diakonom a zomrel mučeníckou smrťou štyri dni po svojom biskupovi. Bolo to 10. augusta 258. Pochovali ho pri Tiburtínskej ceste. To je vlastne všetko, čo o ňom môžeme s určitou istotou povedať. Zachovali sa síce veľmi staré podrobné správy o jeho mučeníctve, ale sú popretkávané legendárnymi prvkami. Preto historickí kritici sú voči nim zdržanliví. Niektorí z nich sa odvolávajú na dekrét cisára Valeriána, podľa ktorého biskupi, kňazi a diakoni mali byť bez súdu a bez prieskumu sťatí mečom. Staré životopisy však hovoria, že diakona Vavrince vyšetrovali, mučili a nakoniec upálili na žeravom rošte. Keby však Vavrince boli jednoducho sťatí ako jeho biskup Sixt a šiestich spoludiakonov, vtedy by sa nedala vysvetliť súhlasná zmienka najstarších historických prameňov o mučení ohňom a ostala by nevysvetliteľná aj mimoriadna úcta sv. Vavrince v Ríme a v celej Cirkvi. O Vavrincovom mučení ohňom hovorí vo 4. storočí a začiatkom 5. storočia pápež sv. Damazus, sv. Ambróz Milánsky, starokresťanský básnik Prudencius, sv. Augustín, sv. Maximus Turínsky a sv. Chryzológ. Po triezvom posúdení údajov, ktoré podávajú najstaršie správy, si možno zrekonštruovať jadro celého príbehu takto: Vavrinec ako hlavný diakon mal okrem iného zodpovednosť za hmotný majetok a charitatívnu činnosť rímskej Cirkvi. Keď sa Valeriánovo prenasledovanie duchovenstva zostrilo, prípadne keď sa dozvedel o zabití svojho biskupa - pápeža Kalixa a ostatných diakonov, uvedomil si, že aj jeho stihne v krátkom čase ten istý osud a že všetko cirkevné imanie prípadne do rúk prenasledovateľov. Vtedy chytro rozdal všetky cirkevné peniaze a cennosti chudobným. Tým predbehol cisárskych úradníkov, ktorí sa nádejali, že pri jeho uväznení budú môcť obohatiť cisársku pokladnicu. Preto, keď sa ho zmocnili, hneď ho žiadali, aby im vydal cirkevné poklady. Vavrinec vtedy ukázal na zhromaždených chudobných a vyhlásil, že sú to poklady Cirkvi. Rozzúrený cisársky zmocnenec dal statočného diakona mučiť až po pomalé upálenie na kovovom rošte. Vavrinec zniesol túto ukrutnú smrť s obdivuhodne hrdinským pokojom. Životopisci uvádzajú, že pri tom i žartoval a modlil sa za Rím. Jeho mučeníctvo vyvolalo medzi kresťanmi mimoriadnu ozvenu, takže liturgické slávenie jeho pamiatky bolo v poradí slávnostnosti hneď za sviatkom sv. Petra a Pavla. Pred jeho sviatkom sa slávila vigília a ôsmy deň po jeho sviatku oktáva. Jeho meno bolo zaradené do omšového kánona. Vavrincovo významné miesto v starej liturgii rešpektovala aj nová liturgická reforma, ktorá svätí jeho deň ako liturgický sviatok. Prvý kostol zasvätený sv. Vavrincovi dal postaviť už cisár Konštantín Veľký (zomr. 337), a to neďaleko svätcovho hrobu. Priamo nad hrobom dal postaviť ďalšiu baziliku pápež Pelagius II. v 6. storočí. Približne na jej mieste stojí terajšia bazilika S. Lorenzo fuori le mura (Sv. Vavrinec za hradbami), ktorú dal postaviť pápež Honorius III. v 13. storočí. Táto bazilika stojí pri známom rímskom cintoríne Campo Verano a patrí medzi päť patriarchálnych bazilík popri lateránskej, svätopeterskej vo Vatikáne, S. Maria Maggiore a sv. Pavla za hradbami. Okrem spomenutej baziliky, ktorá je nad hrobom sv. Vavrince, vzniklo v Ríme viac ako 30 kostolov zasvätených tomuto svätcovi. Niektoré časom zanikli, ale viaceré stoja dodnes. Úcta sc. Vavrince sa v stredoveku rozšírila po celej západnej Cirkvi. Je patrónom Španielska, Ríma, Norimbergu; diakonov, kuchárov, vojakov, archivárov, sklárov, knihárov; pred požiarom, popáleninami, očnými a kožnými chorobami, pred morom a horúčkou.

³⁵ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 23. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

Julían Apostata, rímsky cisár (+ 363)

V jednom zo svojich listov napísal, že jediný aspekt kresťanstva, ktorý ho dojímalo, bola charitatívna činnosť Cirkvi. Bol to teda rozhodujúci bod pre jeho nové pohanstvo – postaviť popri charite Cirkvi rovnakú činnosť jeho náboženstva. Ako hovorieval, Galilejského ľudia sa týmto spôsobom stali populárnymi. V tom chcel s nimi súperiť a prekonať ich. Cisár tým tak potvrdil, že charita bola rozhodujúcou charakteristikou kresťanskej komunity, Cirkvi.³⁶

Charita: caritas – agapé, prirodzenosť a podstata Cirkvi

Najhlbšou podstatou Cirkvi sú jej tri úlohy: ohlasovanie Božieho slova (kerygma-martyria), vysluhovanie sviatostí (leiturgia), služba lásky (diakonia). Tieto úlohy sa navzájom podmieňujú a nemôžu byť od seba oddelené. Charita je pre Cirkev nielen istým druhom dobročinnnej aktivity, ktorá by sa prípadne mohla nechať na iných, ale patrí aj k jej prirodzenosti, je nepopierateľným prejavom jej podstaty.³⁷

Caritas – agapé však súčasne prekračuje hranice Cirkvi. Podobenstvo o milosrdnom³⁸ Samaritánovi³⁹ zostáva meradlom a nariaduje univerzalitu lásky, obracajúcej sa na človeka v núdzi, ktorého sme stretli „náhodou“ (porov. Lk 10, 31), nech je to ktokoľvek. Popri tejto univerzalite prikázania lásky je tu aj požiadavka špecificky cirkevná – že totiž ani v samotnej Cirkvi ako rodine nesmie nijaký člen trpieť núdzu. V tomto zmysle platia slová

³⁶ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 24. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

³⁷ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 25. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

³⁸ Ježiš povedal: „Istý človek zostupoval z Jeruzalema do Jericha a padol do rúk zbojníkov. Tí ho ozbíjali, dorážali, nechali ho polomŕtveho a odišli. Náhodou šiel tou cestou istý kňaz a keď ho uvidel, obišiel ho. Takisto aj levita: keď prišiel na to miesto a uvidel ho, išiel ďalej. No prišiel k nemu istý cestujúci Samaritán a keď ho uvidel, bolo mu ho ľúto. Pristúpil k nemu, nalial mu na rany oleja a vína a obviazal mu ich; vyložil ho na svoje dobyčča, zaviezol ho do hostinca a staral sa oň. Na druhý deň vyňal dva denáre, dal ich hostinskému a povedal: „Staraj sa oň a ak vynaložíš viac, ja ti to zaplatím, keď sa budem vracat’.“ Čo myslíš, ktorý z tých troch bol bližným tomu, čo padol do rúk zbojníkov?“ On odpovedal: „Ten, čo mu preukázal milosrdenstvo.“ A Ježiš mu povedal: „Choď a rob aj ty podobne! (Lk 10, 30 – 37)

³⁹ Keď sa naplňali dni, v ktoré mal byť vzatý zo sveta, pevne sa rozhodol ísť do Jeruzalema a poslal pred sebou poslov. Oni sa vydali na cestu a prišli do istej samarijskej dediny, aby mu pripravili nocľah. Ale neprijali ho, lebo mal namierené do Jeruzalema. Keď to videli učeníci Jakub a Ján, povedali: „Pane, máme povedať, aby zostúpil oheň z neba a zničil ich?“ On sa obrátil a pokarhal ich. A odišli do inej dediny (Lk 9, 51 – 56).

z Listu Galaťanom: „Kým teda máme čas, robme dobre všetkým, ale najmä členom rodiny veriacich“ (6, 10).⁴⁰

Námietky marxistického učenia

Od 19. storočia bola proti charitatívnej činnosti Cirkvi vznášaná námietka, ktorú potom aktuálne rozvinulo marxistické učenie. **Chudobní, hovorí, nepotrebujú natoľko charitatívne diela, ako skôr spravodlivosť.** Charitatívne diela – almužny – vlastne môžu byť pre bohatých spôsobom, ako sa vyhnúť zavedeniu spravodlivosti a upokojiť si svedomie, ponechajúc si svoje pozície, klamúc chudobných v ich právach. **Namiesto toho, aby sa prostredníctvom charitatívnych diel prispievalo na udržiavanie jestvujúcich podmienok, bolo by potrebné vytvoriť spravodlivý poriadok, v ktorom by všetci dostávali svoj podiel svetských dobier a tak by nepotrebovali charitatívne diela.** V tejto argumentácii je časť pravdy, ale aj veľa omylov. Je pravda, že základnou úlohou štátu je zachovávanie spravodlivosti a že cieľom spravodlivého spoločenského poriadku je zabezpečiť každému – rešpektujúc princíp subsidiarity – jeho účasť na spoločných dobrách. Vždy to zdôrazňovala aj kresťanská náuka o štáte a sociálna náuka Cirkvi. **Otázka spravodlivého poriadku spoločnosti vstúpila z historického pohľadu do novej situácie vznikom industriálnej spoločnosti v 19. storočí.** Rozvoj moderného priemyslu zrušil staré sociálne štruktúry a masami nádeňníkov vyvolal radikálnu zmenu v zložení spoločnosti, vnútri ktorej sa vzťah medzi kapitálom a prácou stal určujúcou otázkou – otázkou, ktorá dovtedy v takejto podobe neexistovala. **Výrobné štruktúry a kapitál boli teraz novou mocou, ktorá tým, že sa ocitla v rukách niekoľkých ľudí spôsobila, že robotnícke masy boli pozbavené práv, proti čomu sa bolo treba búriť.**⁴¹

⁴⁰ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 25. In: *Pápežské dokumenty, 61.zväzok*. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

⁴¹ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 26. In: *Pápežské dokumenty, 61.zväzok*. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

Vzťah spravodlivosti a opus proprium charitnej služby

Aby sme podrobnejšie definovali vzťah medzi nevyhnutným zápasom o spravodlivosť a charitatívnou službou, je potrebné vziať do úvahy dva základné fakty:

*a) **Hlavnou úlohou politiky je správne usporiadanie spoločnosti a štátu.** Štát, ktorý by nebol organizovaný na základe spravodlivosti, by sa zmenil na „veľkú bandu zlodejov“, ako raz povedal Augustín: „Remota itaque iustitia quid sunt regna nisi magna latrocinia?“ K základnej štruktúre kresťanstva patrí aj rozlišovanie medzi tým, čo je cisárovo, a tým, čo je Božie (porov. Mt 22, 21), teda rozlišovanie medzi štátom a Cirkvou alebo, ako hovorí Druhý vatikánsky koncil, autonómiou časných skutočností. Štát nemôže predpisovať náboženstvo, ale musí zaručiť jeho slobodu a pokoj medzi príslušníkmi rozličných náboženstiev. Cirkev ako sociálny prejav kresťanskej viery je sama osebe nezávislá a prežíva svoju vieru vo forme spoločenstiev, ktorú má štát rešpektovať. Tieto dve sféry sú odlišené, ale vždy vo vzájomnom vzťahu.*

Spravodlivosť je cieľom, a teda aj vnútornou mierou každej politiky. Politika je viac než iba technikou tvorby verejných usmernení: jej pôvod i jej cieľ sú ukotvené v spravodlivosti a tá má etickú povahu. Tak štát nevyhnutne stojí pred otázkou, ako tu a teraz realizovať spravodlivosť. Tá však predpokladá inú, ešte radikálnejšiu otázku, čo je spravodlivosť. To je otázka praktického rozumu; ale aby náš rozum mohol správne pracovať, treba ho neustále očisťovať, pretože jeho etické oslepnutie, spôsobené prevahou vlastného záujmu a moci, ktoré ho zaslepujú, je nebezpečenstvom, ktoré nikdy nemožno úplne odstrániť.

*V tomto bode sa viera a politika navzájom dotýkajú. Iste, viera má svoju osobitnú povahu stretnutia so živým Bohom – stretnutia, ktoré nám otvára nové horizonty, ďaleko presahujúce hranice rozumu. Zároveň je však viera očistnou silou samotného rozumu. Vychádzajúc z Božej perspektívy, oslobodzuje rozum od jeho slepoty a pomáha mu byť viac sebou samým. Viera pomáha rozumu lepšie splňať jeho úlohu a jasnejšie vidieť to, čo mu je vlastné. Práve sem sa radí aj **sociálna náuka Cirkvi: nechce pripísať***

Cirkvi moc nad štátom ani vnútiť tým, ktorí nemajú účasť na viere, perspektívy a spôsoby správania patriace viere. Chce jednoducho prispieť k očiste rozumu a pomôcť, aby to, čo je spravodlivé, sa mohlo tu a teraz aj uskutočniť.

Sociálna náuka Cirkvi používa argumenty vychádzajúce z rozumu a z prirodzeného práva, teda z toho, čo je potvrdením prirodzenosti každého človeka. Okrem toho vie, že nie je úlohou Cirkvi, aby politicky presadila túto náuku: chce len poslúžiť formácii svedomia v politike a prispieť, aby vzrastala jasnosť pravých požiadaviek spravodlivosti a zároveň ochota riadiť sa podľa nich aj vtedy, keby to protirečilo osobným záujmom. To znamená, že vytvorenie spravodlivého štátneho a spoločenského poriadku, prostredníctvom ktorého je každému dané to, čo mu patrí, je základná úloha, ktorej musí znova čeliť každá generácia. Keďže ide o politickú úlohu, nemôže byť bezprostrednou úlohou Cirkvi. Ale pretože zároveň ide o prvoradú úlohu človeka, Cirkev má povinnosť ponúknuť prostredníctvom očisty rozumu a prostredníctvom etickej formácie svoj osobitný vklad, aby sa požiadavky spravodlivosti stali pochopiteľné a politicky realizovateľné.

Cirkev nemôže a nesmie vziať do svojich rúk politický boj, s cieľom vytvoriť čo možno najspravodlivejšiu spoločnosť. Nemôže a nesmie sa stavať do pozície štátu. Ale takisto nemôže a nesmie zostať na okraji v boji za spravodlivosť. Musí sa doň začleniť cestou rozumných argumentácií a musí prebúdzat duchovné sily, bez ktorých sa spravodlivosť, ktorá si vždy vyžaduje aj odriekanie, nemôže ustáliť ani prosperovať. Spravodlivá spoločnosť nemôže byť dielom Cirkvi, ale musí sa uskutočniť politikou. Napriek tomu angažovať sa za spravodlivosť ponúknutím svojich vedomostí a svojej vôle, v službe dobra, to sa jej hlboko týka.

- b) ***Láska caritas bude vždy potrebná aj v najspravodlivejšej spoločnosti. Neexistuje nijaké spravodlivé štátne usporiadanie, ktoré by urobilo službu lásky zbytočnou. Kto sa chce zbaviť lásky, zbavuje sa sám seba ako človeka. Vždy tu budú utrpenia, ktoré si vyžadujú útechu a pomoc. Vždy tu bude samota. Vždy tu budú aj situácie materiálnej núdze, v ktorých je nevyhnutná pomoc formou konkrétnej lásky k blížnemu. Štát, ktorý chce všetko zabezpečiť, ktorý všetko vzťahuje na seba, sa v konečnom dôsledku***

stáva byrokratickou inštanciou, ktorá nemôže zabezpečiť to najpodstatnejšie, čo trpiaci – a každý človek – potrebuje: láskyplnú osobnú starostlivosť. Nepotrebuje štát, ktorý všetko riadi, ale štát, ktorý v línii princípu subsidiarity veľkodušne uznáva a napomáha iniciatívy povstávajúce z rôznych sociálnych síl, spojené spontánnosťou a blízkosťou ľuďom, ktorí potrebujú pomoc. Cirkev je jednou z týchto živých síl: pulzuje v nej dynamika lásky podnecovanej Kristovým Duchom. Cirkev neponúka ľuďom len materiálnu pomoc, ale aj duchovnú posilu a uzdravenie. Táto pomoc je neraz dôležitejšia než materiálna podpora. Tvrdenie, že spravodlivé štruktúry by spravili zbytočnými diela charitatívnej lásky, v sebe skrýva materialistické chápanie človeka: poveru, že človek vraj žije „len z chleba“ (Mt 4, 4; porov. Dt 8, 3) – presvedčenie, ktoré ponizuje človeka a neuznáva práve to, čo je najvlastnejším spôsobom ľudské.⁴²

*Takto môžeme v živote Cirkvi teraz presnejšie ujasniť vzťah medzi úsilím o spravodlivý štátny a spoločenský poriadok na jednej strane a organizovanými charitatívnymi aktivitami na strane druhej. Videli sme, že vytváranie spravodlivých štruktúr nie je bezprostrednou úlohou Cirkvi, ale patrí do sféry politiky, teda do oblasti rozumu zodpovedného za seba samého. **Tu má Cirkev poslanie sprostredkovateľa, nakoľko je na nej, aby prispela k očisťovaniu rozumu a k prebudeniu morálnych síl, bez ktorých nie je možné vytvoriť spravodlivé štruktúry ani tieto nemôžu byť dlhodobo účinné.***

*Bezprostredná úloha pracovať na spravodlivom spoločenskom poriadku je vlastná veriacim laikom. **Ako občania štátu sú povolaní zúčastňovať sa na verejnom živote. Nemôžu sa teda zrieknuť účasti na „mnohostrannej a rôznorodej ekonomickej, sociálnej, legislatívnej, administratívnej a kultúrnej činnosti, určenej organicky a inštitucionálne napomáhať spoločné dobro“.** Poslaním veriacich laikov je teda správne usporadúvať život spoločnosti, rešpektujúc jeho legitímnu autonómiu a spolupracujúc s inými občanmi podľa náležitých kompetencií a na vlastnú zodpovednosť. Aj keď špecifické prejavy cirkevnej charitatívnej lásky nikdy nemožno*

⁴² BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 28. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

zamieňať s aktivitami štátu, zostáva pravdou, že charitatívna láska musí podnecovať celý život veriacich laikov, a teda aj ich politickú aktivitu, prežívanú ako „sociálna charita“.

Charitatívne organizácie Cirkvi vytvárajú vlastný opus proprium, úlohu, ktorá je jej najvlastnejšia, v ktorej nespolupracuje okrajovo, ale pôsobí ako priamo zodpovedný subjekt, robiac to, čo zodpovedá jej prirodzenosti. Cirkev nikdy nemôže byť oslobodená od charitatívnej činnosti ako organizovanej aktivity veriacich a na druhej strane nikdy nenastane situácia, v ktorej nebude potrebná služba lásky každého jednotlivého kresťana, pretože človek napriek všetkej spravodlivosti potrebuje a vždy bude potrebovať lásku.⁴³

Nové formy charitných aktivít

*Aj v Katolíckej cirkvi a v iných cirkvách a náboženských spoločenstvách vznikli nové formy charitatívnych aktivít, pričom staršie sa v nich prejavujú s obnoveným entuziazmom. Sú to formy, v ktorých sa často darí vytvoriť šťastné spojenie medzi evanjelizáciou a charitatívnymi dielami. Chcel by som tu výslovne potvrdiť, čo môj veľký predchodca Ján Pavol II. napísal vo svojej encyklike *Sollicitudo rei socialis*,²⁸ keď vyhlásil pripravenosť Katolíckej cirkvi spolupracovať s charitatívnymi organizáciami týchto cirkví a spoločenstiev, pretože všetci sme podnecovaní tou istou základnou motiváciou a máme pred sebou ten istý cieľ: pravý humanizmus, ktorý v človeku uznáva Boží obraz a chce mu pomôcť žiť životom zodpovedajúcim jeho dôstojnosti. Encyklika *Ut unum sint* potom ešte raz zdôraznila, že pre rozvoj sveta smerom k lepšiemu je nevyhnutný spoločný hlas všetkých kresťanov a ich zasadzovanie sa „za rešpektovanie práv a potrieb všetkých, najmä chudobných, ponižovaných a bezbranných“. Chcel by som vyjadriť radosť, že táto túžba našla v celom svete široký ohlas v mnohých iniciatívach.⁴⁴*

⁴³ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 29. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

⁴⁴ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 30. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

Konštitutívne prvky charity

Je preto veľmi dôležité, aby si charitatívna činnosť Cirkvi udržala svoju žiaru a nerozplynula sa vo všeobecne organizovaných formách pomoci, nestala sa len jedným z ich variantov. Ktoré sú teda konštitutívne prvky tvoriace podstatu kresťanskej a cirkevnej charitatívnej lásky?

- a) *Podľa vzoru, ktorý nám ponúka podobenstvo o milosrdnom Samaritánovi, východiskom je jednoducho odpoveď na to, čo je v danej situácii bezprostredná potreba: hladných treba nasýtiť, nahých obliecť, chorých ošetriť a liečiť, uväznených navštíviť. Charitatívne organizácie Cirkvi, počínajúc diecéznou, národnou a medzinárodnou Charitou, musia robiť, čo je v ich silách, aby boli k dispozícii náležité prostriedky a najmä ľudia, ktorí zoberú na seba tieto úlohy. Čo sa týka služby, ktorú títo ľudia robia pre trpiacich, je potrebná najmä profesionálna kompetencia: pomáhajúci musia byť formovaní tak, aby vedeli v správnej chvíli konať správnym spôsobom, berúc na seba úlohu v zverenej službe pokračovať. **Profesionálna pripravenosť je prvou a základnou požiadavkou, ale sama osebe nestačí.** Ide totiž o ľudské bytosti a ľudia potrebujú vždy aj niečo viac, než len technicky správne zaobchádzanie. Potrebujú ľudskosť. Potrebujú pozornosť srdca. Tých, ktorí pracujú v charitatívnych organizáciách Cirkvi, musí charakterizovať skutočnosť, že sa neobmedzujú len na to, aby správnym spôsobom urobili, čo si prítomná situácia vyžaduje, ale aby sa druhému venovali s pozornosťou, ktorá pramení zo srdca, a to takým spôsobom, aby druhí zakúšali bohatstvo ich ľudskosti. Preto popri profesionálnej príprave je pre týchto pracovníkov nevyhnutná predovšetkým formácia srdca: je potrebné priviesť ich k takému stretnutiu sa s Bohom v Kristovi, ktoré prebudí v nich lásku a otvorí ich srdcia pre druhých, aby láska k blížnemu nebola pre nich prikázaním, daným zvonku, ale dôsledkom ich viery, ktorá sa stáva činnou skrz lásku (porov. Gal 5, 6).*
- b) ***Kresťanská charitatívna činnosť musí byť nezávislá od strán a ideológií.** Nie je nástrojom na zmenu sveta ideologickou cestou a nepracuje v službách svetských stratégií, ale je aktuálnou realizáciou lásky, akú človek vždy potrebuje. Novovek ovládajú,*

najmä od 19. storočia, rôzne druhy filozofie pokroku, ktorej najradikálnejšiu formu predstavuje marxizmus. Súčasťou marxistickej stratégie je teória schudobnenia. Marxisti tvrdia, že kto v situácii nespravodlivej moci pomáha človeku charitatívnymi iniciatívami, v podstate slúži danému nespravodlivému systému a dodáva mu zdanie, že je aspoň do určitého bodu znesiteľný. Tým sa brzdí revolučný potenciál, a teda znemožňuje obrat k lepšiemu svetu. Charita je preto odmietaná a napádaná ako spôsob zachovávania status quo. V skutočnosti je takáto filozofia neľudská. Človek žijúci v prítomnosti je obetovaný molochovi budúcnosti – budúcnosti, ktorú dosiahnuť zostáva prinajmenej neisté. V skutočnosti sa humanizácia sveta nemôže dosahovať tým, že sa zrazu prestaneme správať ako ľudia. K dosiahnutiu lepšieho sveta prispievame len tým, že konáme dobro teraz a v prvej osobe, so zanietím a všade tam, kde je na to možnosť, nezávisle od straníckych programov a stratégií. **Programom kresťana – programom milosrdného Samaritána, programom Ježiša – je srdce, ktoré vidí. Také srdce vidí, kde je potreba lásky a podľa toho koná. Iste, k spontánnosti jednotlivca treba pridať aj plánovanie, predvídanie, spoluprácu s inými inštitúciami, lebo charitatívnu činnosť považuje Cirkev za iniciatívu cirkevného spoločenstva.**

- c) **Okrem toho sa charita nesmie stať nástrojom v službe toho, čo sa dnes označuje za prozelytizmus. Láska je zadarmo - nekoná sa na dosiahnutie iných cieľov.** To však neznamená, že by charitatívna činnosť mala takpovediac nechať bokom Boha a Krista. V hre je vždy celý človek. Často je práve neprítomnosť Boha najhlbším dôvodom utrpenia. Kto koná charitu v mene Cirkvi, nikdy sa nebude snažiť vnucovať iným vieru Cirkvi. Vie, že láska vo svojej čistote a v sebadarovaní je najlepším svedectvom o Bohu, v ktorého veríme a ktorý nás podnecuje do lásky. Kresťan vie rozoznať, kedy je čas hovoriť o Bohu a kedy je lepšie o ňom mlčať a nechať hovoriť len lásku. Vie, že Boh je láska (porov. 1 Jn 4, 8) a sprítomňuje sa práve vo chvíľach, keď sa nerobí nič iné, len miluje. Kresťan vie – aby sme sa vrátili k pôvodnej otázke –, že hanobenie lásky je hanobením Boha i človeka, je pokusom odstrániť Boha. V dôsledku toho najlepšia obrana Boha i človeka spočíva práve v láske. Úlohou charitatívnych organizácií Cirkvi je

*posilňovať toto vedomie vo svojich členoch, aby sa prostredníctvom ich konania – prostredníctvom svojho hovorenia, mlčania, príkladu – stali dôveryhodnými svedkami Krista.*⁴⁵

Zodpovední za charitu

Našu pozornosť musíme napokon obrátiť aj na už spomínaných zodpovedných za charitatívnu činnosť Cirkvi. Z predchádzajúcich úvah už jasne vyplynulo, že skutočným subjektom rôznych katolíckych organizácií vykonávajúcich charitatívnu službu je samotná Cirkev – a to na všetkých úrovniach, počínajúc farnosťami cez partikulárne cirkvi až po univerzálnu Cirkev. Preto bolo viac než vhodné, že môj ctihodný predchodca Pavol VI. ustanovil Pápežskú radu Cor unum ako ustanovizeň Svätej stolice zodpovednú za orientáciu a koordináciu medzi organizáciami a charitatívnymi aktivitami podnecovanými Katolíckou cirkvou. Biskupskej štruktúre Cirkvi zase zodpovedá skutočnosť, že biskupi ako nástupcovia apoštolov nesú hlavnú zodpovednosť za to, aby sa aj v súčasnosti uskutočňoval program naznačený v Skutkoch apoštolov (porov. 2, 42 – 44): Cirkev ako Božia rodina musí byť dnes tak ako včera miestom vzájomnej pomoci a zároveň miestom ochoty slúžiť všetkým, ktorí potrebujú pomoc v núdzi, aj keď nepatria do Cirkvi. Počas obradu biskupskej vysviacky predchádza samotnému aktu vysviacky niekoľko otázok kandidátovi, v ktorých sú vyjadrené základné prvky jeho úradu a predstavujú úlohy jeho budúcej služby. V tejto súvislosti výslovne sľubuje, že bude v „Pánovom mene otvorený a milosrdný voči chudobným a voči všetkým núdznym posilou a pomocou“. Kódex kánonického práva v kánonoch týkajúcich sa biskupskej služby neuvažuje o charite ako o výslovne špecifickom poli biskupskej činnosti, ale vo všeobecnosti hovorí o úlohe biskupa koordinovať rozličné apoštolské aktivity, rešpektujúc ich vlastnú povahu. Nedávno vydané Direktórium pre pastoračnú službu biskupov konkrétnejšie prehĺbilo úlohu charity ako najvlastnejšiu úlohu celej Cirkvi a biskupa v jeho diecéze a zdôraznilo, že vykonávanie charitatívnej služby je aktom Cirkvi ako takej a že tak ako služba slova a vysluhovanie

⁴⁵ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 31. In: *Pápežské dokumenty*, 61 .zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

*sviatostí, aj charita je súčasťou pôvodnej podstaty a poslania Cirkvi.*⁴⁶

Čo sa týka spolupracovníkov, ktorí uskutočňujú charitatívnu službu Cirkvi v praxi, to podstatné už bolo povedané: **nemôžu sa riadiť ideológiami na zlepšenie sveta, ale nechať sa viesť vierou, ktorá sa skrz lásku stáva činnou v službe (porov. Gal 5, 6). Musia to byť predovšetkým ľudia, ktorých sa dotkla Kristova láska, ktorých srdcia si Kristus získal svojou láskou, prebudiac v nich lásku k blížnemu. Ich mottom by malo byť tvrdenie z Druhého listu Korint'anom: „Lebo nás ženie Kristova láska“ (5, 14). Poznanie, že v Kristovi sa nám daroval Boh sám až na smrť, nás musí viesť k tomu, aby sme už nežili sami pre seba, ale pre neho a spolu s ním pre druhých. Kto miluje Krista, miluje Cirkev a chce, aby bola čoraz viac vyjadrením a nástrojom jeho lásky. Spolupracovník každej katolíckej charitatívnej organizácie chce pracovať s Cirkvou, a teda s biskupom na tom, aby sa vo svete šírila Božia láska. Svojou účasťou na uskutočňovaní lásky Cirkvi chce byť svedkom Boha a Krista, a práve preto chce robiť dobre druhým ľudom veľkodušne a bezodplatne.**⁴⁷

Magna charta cirkevnej služby

Vnútoraná otvorenosť katolíckej dimenzii Cirkvi však nemôže viesť spolupracovníka k tomu, aby sa nespájal s inými organizáciami v službe rôznym formám potrieb; to sa má uskutočňovať pri rešpektovaní špecifického profilu služby, ktorý Kristus požaduje od svojich učeníkov. **Svätý Pavol nás vo svojom Hymne na lásku (1 Kor 13) učí, že charita je vždy niečo viac než jednoducho činnosť: „A keby som rozdal celý svoj majetok ako almužnu a keby som obetoval svoje telo, aby som bol slávny, a lásky by som nemal, nič by mi to neosožilo“ (verš 3). Tento hymnus musí byť magnou chartou celej cirkevnej služby; v ňom sú zhrnuté všetky úvahy, ktoré som v tejto encyklike rozvinul o láske. Praktická činnosť nie je, ak v nej necítiť lásku k človeku, lásku, ktorá sa živí zo stretnutia s Kristom. Hlboká**

⁴⁶ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 32. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

⁴⁷ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 33. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

*osobná účasť na potrebách a utrpeniach druhého znamená dať mu účasť na mne samom: druhému musím dať nielen niečo zo seba, ale seba samého; aby ho dar neponížil, musím byť v ňom prítomný ako osoba.*⁴⁸

Tento správny spôsob služby robí slúžiaceho pokorným: nezaujíma voči druhému postoj nadradenosti, akákoľvek biedna by momentálne bola jeho situácia. Kristus zaujal na svete posledné miesto – na kríži – a práve touto radikálnou pokorou nás vykúpil a stále nám pomáha. Kto je ochotný pomáhať, uznáva, že takto sa pomáha aj jemu. Schopnosť pomáhať nie je jeho zásluhou ani dôvodom chváliť sa. Táto úloha je milosťou. Čím viac sa niekto namáha pre druhých, tým lepšie pochopí a osvojí si Kristove slová: „Sme neužitoční sluhovia“ (Lk 17, 10). Uznáva, že nekoná na základe nadradenosti ani väčšieho osobného výkonu, ale že je to dar od Pána. Neraz veľkosť potrieb a limity vlastných síl môžu človeka viesť k pokušeniu znechutenia. No práve vtedy mu bude na pomoci vedomie, že v konečnom dôsledku je len nástrojom v Pánových rukách; oslobodí sa od pýchy, že on sám musí uskutočniť nevyhnutné zlepšenie sveta. V pokore spraví to, čo je možné, a v pokore odovzdá všetko ostatné Pánovi. Ved' svet riadi Boh, nie my. My mu ponúkame našu službu len natoľko, nakoľko môžeme, a preto, lebo on nám na to dáva silu. Avšak robiť všetko, čo je možné, s tou silou, ktorú máme, to je úloha, ktorá udržiava dobrého služobníka Ježiša Krista stále v aktivite: „Lebo nás ženie Kristova láska“ (2 Kor 5, 14).⁴⁹

Zakúšanie nekonečnosti potrieb nás na druhej strane môže priviesť k ideológii, ktorá si trúfa dosiahnuť to, čo zdanlivo momentálne nedosahuje ani Božia vláda nad svetom: všeobecné vyriešenie všetkých problémov. Na druhej strane to môže byť pokušenie upadnúť do nečinnosti na základe dojmu, že aj tak sa nedá nič robiť. V takejto situácii je živý vzťah s Kristom zásadnou pomocou, aby sme zostali na správnej ceste: aby sme ani neupadli do pýchy, ktorá pohŕda človekom a v skutočnosti nič nevytvára, ba skôr

⁴⁸ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 34. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

⁴⁹ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 35. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

ničí, ani sa nenechali pohltiť znechutením, ktoré by znemožnilo dať sa viesť láskou a tak slúžiť človeku. Modlitba ako prostriedok vždy nového načerpania síl od Krista sa tak stáva celkom konkrétnou naliehavou potrebou. Kto sa modlí, nemrhá časom, aj keď sa zdá, že situácia je z každej stránky naliehavá a žiada sa iba konať. Zbožnosť nezoslabuje boj proti chudobe, či dokonca biede blížneho. Blahoslavená Matka Terézia z Kalkaty je veľmi jasným dôkazom toho, že čas venovaný Bohu v modlitbe nielenže neškodí opravdivej účinnosti lásky k blížnemu, ale v skutočnosti je jej nevyčerpatelným zdrojom. Vo svojom liste na pôstne obdobie 1996 napísala svojim laickým spolupracovníkom: „V našom každodennom živote potrebujeme hlboký vzťah s Bohom. A ako ho môžeme dosiahnuť? Prostredníctvom modlitby.“⁵⁰

Dôležitosť modlitby

Prišiel okamih, aby sme potvrdili dôležitosť modlitby vzhľadom na aktivizmus a hroziaci sekularizmus mnohých kresťanov zaangažovaných do charitatívnych prác. Iste, kresťan, ktorý sa modlí, si nemyslí, že tým zmení Božie plány alebo napravi, čo Boh predvídal. Skôr hľadá stretnutie s Otcom Ježiša Krista, prosiac ho, aby on bol vďaka posile svojho Ducha prítomný v ňom a v jeho činnosti. Dôverný vzťah s osobným Bohom a odovzdanosť do jeho vôle zamedzujú degradácii človeka, vyslobodzujú ho z väzenia fanatických a teroristických doktrín. Skutočne náboženský postoj zabraňuje človeku nárokovat si súdiť Boha a obviňovať ho, že dopúšťa biedu bez toho, aby zakúšal súcitiť so svojimi stvoreniami. No kto si myslí, že môže bojovať s Bohom, aby napomohol záujmy človeka, na koho sa spoľahne, keď sa ľudská činnosť ukáže bezmocná?⁵¹

Jób sa iste môže pred Bohom sťažovať na nepochopiteľné a zjavne nespravodlivé bolesti prítomné vo svete. Vo svojej bolesti takto hovorí: „Bár by som vedel, kde by som ho našiel, zašiel by som k jeho trónu až. By som zvedel slová, čo mi vtedy povie, a dal si pozor,

⁵⁰ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 36. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

⁵¹ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 37. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

čo mi odvetí. Či s plnou silou bude so mnou priečiť sa? Hľa, kvôli nemu prečo predesený som: To uvážil som, hrôzu pred ním mám. Ved' môjmu srdcu iste Boh dal zoslabnúť a Všemohúci ma tak predesil“ (Jób 23, 3. 5 – 6. 15 – 16). Často nám nie je dané poznať dôvod, prečo Boh zadrží svoje rameno a nezasiahne. Napokon, nezakazuje i nám volať ako Ježiš na kríži: „Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?“ (Mt 27, 46). S touto otázkou musíme zostať pred jeho tvárou v modlitbovom dialógu: „Dokedy, Pane, svätý a pravdivý, nebudeš súdiť a pomstiť našu krv...?“ (Zjv 6, 10). Na túto našu bolesť dáva odpoveď viery svätý Augustín: „Si comprehendis, non est Deus – Ak ho chápeš, tak to nie je Boh.“ Náš protest nechce vyjadriť nedôveru v Boha ani mu vyčítať omyl, slabosť alebo ľahostajnosť. **Pre veriaceho nie je možné myslieť si, žeby Boh nebol všemohúci alebo azda „spí“ (porov. 1 Kr 18, 27). Skôr je pravda, že dokonca aj naše volanie, podobne ako Ježišovo volanie na kríži, je extrémnym a najhlbším potvrdením našej viery v jeho najvyššiu moc. Kresťania napriek všetkým nepochopeniam a zmätkom sveta, ktoré ich obklopujú, veria v „dobrotu Boha“ a v jeho „lásku k ľuďom“ (Tít 3, 4). Aj keď sú, podobne ako ostatní ľudia, ponorení do dramatickej zložitosti historického diania, zostávajú pevní v nádeji, že Boh je Otec a miluje nás, i keď jeho mlčanie zostáva pre nás nepochopiteľné.**⁵²

Viera, nádej a láska patria spolu. Nádej sa prejavuje zvlášť v čnosti trpezlivosti, ktorá neprestáva konať dobro ani zoči-voči zjavným neúspechom, a v čnosti pokory, ktorá prijíma Božie tajomstvo a dôveruje mu aj v temnotách. **Viera nám ukazuje Boha, ktorý nám dal svojho Syna a tak v nás vyvoláva víťaznú istotu, že je naozaj pravda: Boh je láska! Takto premieňa našu netrpezlivosť a naše pochybnosti v presvedčivú nádej, že Boh drží svet vo svojich rukách a že napriek každej temnote víťazí, ako to jasne ukazujú úchvatné obrazy na konci Apokalypsy. Viera, vedomá si Božej lásky, ktorá sa nám ukazuje na kríži v Ježišovom prebodnutom srdci, vyvoláva aj v nás lásku. Ona je svetlom – napokon jediným –, ktoré stále novým spôsobom prežaruje temný svet a dáva nám odvahu žiť a pracovať. Láska je možná a my sme schopní prežívať ju, lebo sme stvorení na Boží obraz. Uskutočňovať lásku a tak umožniť Božiemu svetlu, aby**

⁵² BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 38. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

penikalo do sveta -, k tomu by som chcel všetkých pozvať touto encyklikou.⁵³

Svätí a ich pozemská biografia slúžiacej lásky príkladným spôsobom

Medzi svätými vyniká Mária, Ježišova matka a zrkadlo každej svätosti. V Lukášovom evanjeliu ju vidíme v službe lásky voči príbuznej Alžbete, u ktorej zostala „asi tri mesiace“ (Lk 1, 56), aby jej pomáhala v poslednom období tehotenstva. „Magnificat anima mea Dominum - Velebí moja duša pána“, (Lk 1, 46) a vyjadruje tak program svojho života: neklásť do stredu seba, ale vytvárať priestor pre Boha, ktorého stretla v modlitbe a v službe blížnemu – len tak sa svet stáva lepším. Mária je veľká práve preto, lebo nerobí veľkou seba, ale Boha. Je pokorná: nechce byť ničím iným, len Pánovou služobnicou (porov. Lk 1, 38. 48). Vie, že k spáse sveta neprispieva konaním svojho diela, ale iba tým, že sa plne dáva k dispozícii Božím iniciatívam. Je ženou nádeje: len preto, lebo verí v Božie prisľúbenia a očakáva spásu Izraela, môže k nej prísť anjel a pozvať ju do služby, ktorá rozhodujúco prispeje splneniu týchto prisľúbení. Mária je ženou viery: „Blahoslavená je tá, ktorá uverila“ (Lk 1, 45), hovorí jej Alžbeta. Magnifikat – takpovediac portrét jej duše – je celý popretkávaný niťami Svätého písma, myšlienkami z Božieho slova. Tak sa nám odhaľuje, že Mária je v Božom slove skutočne doma, prirodzene z neho vychádza a vstupuje doň. Hovorí a myslí s Božím slovom; Božie slovo sa stáva jej slovom a jej slová sa rodia z Božieho slova. Tak je zrejmé, že jej myšlienky sú v súlade s Božími myšlienkami a že jej chcenie je v súlade s Božou vôľou. Tým, že bola hlboko preniknutá Božím slovom, mohla sa stať matkou vteleného Slova. A napokon, Mária je ženou, ktorá miluje. Ako by to mohlo byť inak? Keďže vo viere myslí Božími myšlienkami, chce Božou vôľou, nemôže byť inou než milujúcou ženou. Vycítíme to z tichých gest, o ktorých nám hovoria opisy Ježišovho detstva. Vidíme to v jemnoci, s akým v Káne Galilejskej rieši problém, v ktorom sa ocitli novomanželia, a upozorňuje naň Ježiša. Pozorujeme to v pokore,

⁵³ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 39. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

s akou prijíma, že je zabudnutá počas Ježišovho verejného pôsobenia, vediac, že Syn musí založiť novú rodinu a že hodina matky príde až vo chvíli kríža, ktorá bude Ježišovou pravou hodinou (porov. Jn 2, 4; 13, 1). Potom, keď sa učeníci rozutekajú, ona zostane pod krížom (porov. Jn 19, 25-27) a neskôr, v deň Turíc, budú opäť zhromaždení okolo nej, očakávajúc Ducha Svätého (porov. Sk 1, 14).⁵⁴

K životu svätých patrí nielen ich pozemská biografia, ale aj ich život a pôsobenie v Bohu po smrti. Na svätých sa to stáva jasným: kto kráča k Bohu, nevzdáva sa od ľudí, naopak, stáva sa im skutočne blízkym. Na nikom inom to nevidíme lepšie ako na Márii. Slová Ukrižovaného učeníkom, Jánovi a prostredníctvom neho všetkým Ježišovým učeníkom: „Hľa, tvoja matka!“ (Jn 19, 27) sa stávajú v priebehu generácií vždy nanovo pravdivé. Mária sa skutočne stala matkou všetkých veriacich. K jej materinskej добрote, ako aj k panenskej čistote a kráse sa obracajú ľudia všetkých čias a zo všetkých častí sveta vo svojich potrebách a nádejach, v radoostiach i bolestiach, v samote i radostnom spoločenstve. A vždy zakúšajú dar jej dobroty, a nevyčerpatelnú lásku, šíriacu sa z hĺbky jej srdca. Svedectvá vďaka, ktoré sú jej adresované na všetkých kontinentoch a vo všetkých kultúrach, sú uznaním čistej lásky, ktorá nehľadá seba, ale jednoducho chce dobro. Úcta veriacich zároveň vyjadruje neomylnú intuíciu, ako je taká láska možná: stáva sa najvznutornejším spojením s Bohom, vďaka ktorému sme ním úplne preniknutí. To je podmienka, ktorá umožňuje každému, kto pil z prameňa Božej lásky, aby sa aj on stal prameňom, a „z jeho vnútra potečú prúdy živej vody“ (Jn 7, 38). Mária, Panna a Matka, nám ukazuje, čo je láska a kde má svoj pôvod a svoju vždy novú silu. Jej zverujeme Cirkev s jej poslaním slúžiť láske:

*Svätá Mária, Matka Božia,
ty si dala svet
pravé svetlo,
Ježiša, svojho Syna i Božieho Syna.
Plne si sa odovzdala
Božiemu volaniu*

⁵⁴ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 41. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

*a tak si sa stala prameňom dobroty,
ktorá z neho prúdi.
Ukáž nám Ježiša. Ved' nás k nemu.
Nauč nás poznať ho a milovať,
aby sme sa aj my mohli stať
schopní pravej lásky
a byť prameňmi živej vody
uprostred smädného sveta.⁵⁵*

*Napokon sa pozrime na svätých, na tých, ktorí slúžiacu lásku uskutočňovali príkladným spôsobom. Spomeňme si osobitne na **Martina z Tours (+ 397)**, vojaka, ktorý sa neskôr stal mníchom a biskupom: takmer ako ikona nám ukazuje nenahraditeľnú hodnotu individuálneho svedectva lásky. Pri bránach Amiensu dal polovicu svojho plášt'a chudobnému. V nasledujúcu noc sa mu zjavil vo sne sám Ježiš oblečený do tohto plášt'a, aby potvrdil stálu platnosť evanjeliových slov: „Bol som nahý a priodeli ste ma... Čokoľvek ste urobili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste urobili“ (Mt 25, 36. 40). Avšak koľko iných svedectiev lásky by sme z dejín Cirkvi mohli citovať! Osobitne celé mníšske hnutie už od svojich počiatkov so **svätým Antonom, pustovníkom (+ 356)**, vyjadruje príklad služby lásky k blížnemu. V stretnutí sa z tváre do tváre s Bohom, ktorý je láska, pociťuje mních naliehavú potrebu premeniť celý svoj život na službu Bohu a blížnemu. Tak si možno vysvetliť vznik mnohých útulkov pre pocestných, nemocníc a domov pre chudobných, ktoré vznikli pri kláštoroch. Tak si možno vysvetliť aj ohromné iniciatívy na ľudský rozvoj a kresťanskú formáciu, určené predovšetkým tým najchudobnejším, o ktoré sa starali najskôr mníšske a žobravé rády a neskôr rôzne mužské i ženské rehoľné inštitúty v priebehu celých dejín Cirkvi. Osobnosti svätých ako **František Assiský, Ignác z Loyoly, Ján z Boha, Camillo de Lellis, Vincent de Paul, Luisa de Marillac, Jozef Cottolengo, Ján Bosco, Luigi Orione, Matka Terézia z Kalkaty** – aby som spomenul aspoň niektoré mená – zostávajú vznešenými vzormi sociálnej lásky pre všetkých ľudí*

⁵⁵ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 42. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

*dobrej vôle. Svätci sú v priebehu celých dejín pravými nositeľmi svetla, lebo sú mužmi a ženami viery, nádeje a lásky.*⁵⁶

Sv. Alžbeta Uhorská

57

Pápež Benedikt XVI. 20.októbra 2010 na Námestí sv. Petra predniesol počas generálnej audiencie nasledujúcu katechézu:

Drahí bratia a sestry, dnes by som vám chcel porozprávať o jednej zo žien, ktoré v stredoveku vzbudili nezvyčajný obdiv: je to Alžbeta Uhorská, niektorými nazývaná aj Alžbeta Durínska.

⁵⁶ BENEDIKT XVI. 2006. Deus caritas est, 40. In: *Pápežské dokumenty*, 61. zväzok. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r.o., 2006, 62 s. ISBN 80 – 7162 – 594 – 9.

⁵⁷

https://www.google.sk/search?q=SV.+aL%C5%BEBETA+uHORSK%C3%A1,+foto&biw=1024&bih=662&tbn=isch&source=iu&pf=m&ictx=1&fir=xmx5PqCVHL0CeM%253A%252CHri7quSOMcnZVM%252C_&usg=2GGV4cdKxzBsECeTqnAaEktZ6Do%3D&sa=X&ved=0ahUKEwj5d6_w6PXAUMDOwKHZjHB8kQ9QEIMDAE#imgdii=FBBu3S3_PvIozM:&imgsrc=NbnTnlZXYQrQeM:

Narodila sa v roku 1207, historici nevedia s istotou na ktorom mieste. Jej otcom bol bohatý a mocný uhorský kráľ Ondrej II. Kvôli posilneniu politických zväzkov sa oženil s nemeckou grófkou Gertrúdou z Andechs-Meranie, sestrou svätej Hedvigy, ktorá bola manželkou sliezskeho vojvodu. Alžbeta prežila na uhorskom dvore len štyri roky svojho detstva, spolu so svojou sestrou a tromi bratmi. Mala rada hry, hudbu a tanec, verne sa modlievala a bola pozorná voči chudobným – pomáhala im raz dobrým slovom, inokedy láskyplným gestom.

Jej šťastné detstvo bolo náhle prerušené, keď z ďalekého Durínska prišli rytieri, aby ju dopravili do jej nového domova v strednom Nemecku. V duchu zvykov tých čias, Alžbetin otec určil, že sa stane Durínskou princeznou. Gróf toho kraja bol jedným z najbohatších a najvplyvnejších európskych panovníkov trinásteho storočia a jeho zámok mal povesť strediska vznešenosti a kultúry. Avšak zábavy a oslavy ukrývali ambície feudálnych vládcov, ktorí medzi sebou často viedli vojny, a sporili sa aj s kráľovskou a cisárskou autoritou. V týchto okolnostiach gróf Hermann radostne privítal zasnúbenie svojho syna Ľudovíta s uhorskou princeznou. Alžbeta odišla zo svojej vlasti s bohatým venom a s veľkým sprievodom, v ktorom boli aj jej osobné slúžky: dve z nich zostali jej vernými priateľkami až do samého konca. Práve od nich máme cenné informácie o detstve a o živote našej svätice. Po dlhej ceste prišli do Eisenachu a vstúpili do pevnosti Wartburg, veľkého hradu týčiaceho sa nad mestom. Tu sa konali zásnuby Ľudovíta a Alžbety. Počas nasledujúcich rokov, zatiaľ čo sa Ľudovít učil za rytiera, Alžbeta a jej spoločníčky študovali nemčinu, francúzštinu, latinčinu, hudbu, literatúru a vyšívanie. Napriek tomu, že ich zásnuby mali politický motív, zrodila sa medzi nimi úprimná láska, živená vierou a túžbou plniť Božiu vôľu. Po smrti svojho otca, Ľudovít ako osemnásťročný začal vládnuť Durínsku. Alžbeta sa však stala terčom kritiky, pretože jej správanie nezodpovedalo životu na dvore. Už ich svadba nebola okázalá: časť peňazí na oslavu darovali chudobným. Vo svojej hlbokjej citlivosti Alžbeta vnímala protirečenia medzi vierou, ktorú ľudia vyznávali a praktikami života kresťanov. Neznášala kompromisy. Raz, keď prišla do kostola na sviatok Nanebovzatia, zložila si korunu, položila ju pred kríž a ľahla si na zem so zahalenou tvárou. Keď ju jej

svokra za toto gesto napomínala, odpovedala jej: „Ako ja, úbohé stvorenie, môžem nosiť korunu svetskej hodnosti, keď vidím môjho kráľa, Ježiša Krista, korunovaného trnám?“ Tak ako sa správala pred Bohom, chovala sa aj k svojim poddaným. Vo Výrokoch štyroch služobník nachádzame toto svedectvo: „Nedotkla sa jedla, kým sa neuistila, že pochádzalo z legitímneho majetku jej manžela. Chránila sa všetkého, čo bolo získané nespravodlivo a snažila sa odškodniť tých, ktorí násilím utrpeli škodu“ (č. 25 a 37). Je skutočným príkladom pre všetkých, ktorí majú vedúce úlohy: vykonávanie autority na každej úrovni musí byť uskutočňované ako služba spravodlivosti a lásky, v neustálej snahe o spoločné dobro.

Alžbeta sa pravidelne venovala dielam milosrdenstva: dávala jesť a piť každému, kto zaklopal na jej dvere, zháňala oblečenie, platila dlhy, starala sa o chorých a pochovávala mŕtvych. Často zostupovala zo svojho hradu a spolu so svojimi služobníkmi navštevovala domy chudobných: nosila im chlieb, mäso, múku a ďalšie potraviny. Jedlo osobne rozdávala a pozorne kontrolovala odevy a lôžka chudobných. Keď o jej správaní referovali manželovi, nielenže sa na to nehneval, ale odpovedal tým, čo ju obviňovali: „Kým mi nepredá hrad, nevadí mi to, ba teším sa tomu!“ V tomto kontexte sa nachádza aj zázrak chleba, ktorý sa premenil na ruže: keď raz Alžbeta kráčala po ceste so zásterou plnou chleba pre chudobných, stretla manžela a ten sa jej spýtal, čo to nesie. Odkryla zásteru, a namiesto chleba sa v nej zjavili nádherné ruže. Práve tento symbol dobročinnnej lásky sa často opakuje v zobrazeniach svätej Alžbety.

Mala veľmi šťastné manželstvo: Alžbeta pomáhala svojmu manželovi pozdvihnúť jeho ľudské kvality na nadprirodzenú úroveň a on zasa chránil jej štedrosť voči chudobným a jej snahu o zbožný život. S veľkým obdivom pre jej veľkú vieru, hovoriac o pozornosti, ktorú venovala chudobným, povedal raz Ľudovít svojej manželke: „Drahá Alžbeta, bol to sám Kristus, ktorého si umyla a nasýtila, o ktorého si sa postarala.“ Tu vidíme svedectvo o tom, ako viera a láska k Bohu i k blížnemu dokážu posilňovať rodinný život a prehĺbovať manželskú jednotu.

Mladý pár našiel duchovnú podporu u Menších bratov, ktorí sa od roku 1222 rozšírili v Durínsku. Medzi nimi si Alžbeta zvolila pátra Rudigera, ktorý sa stal jej duchovným vodcom. Keď jej porozprával príbeh obrátenia mladého bohatého obchodníka – Františka z Assisi, Alžbeta sa ešte viac oduševnila pre napredovanie v kresťanskom živote. Od toho okamihu bola ešte rozhodnejšia v nasledovaní chudobného a ukrižovaného Krista prítomného v chudobných. Ani keď sa jej narodil prvý syn, po ktorom nasledovali ďalší dvaja, naša svätica nezanechala svoje diela dobročinnej lásky. Okrem toho pomohla Menším bratom postaviť kláštor v Halberstadte: jeho predstaveným sa stal páter Rudiger. Duchovné vedenie Alžbety potom prevzal Konrád z Marburgu.

Ťažkou skúškou bola pre ňu rozlúčka s manželom Ľudovítom IV., ktorý sa koncom júna 1227 pridal ku krížovej výprave cisára Fridricha II, pripomínajúc svojej manželke, že taká bola vždy tradícia pre durínskych panovníkov. Alžbeta mu odpovedala: „Nebudem ťa zdržiavať. Darovala som sa celá Bohu a teraz mu musím darovať aj teba.“ Vojsko však zdecimovala horúčka, ktorej podľahol aj Ľudovít: zomrel v Otrante ešte pred nalodením sa na cestu, v septembri 1227, vo veku 27 rokov. Keď sa Alžbeta dozvedela o jeho smrti, bola ňou tak bolestne zasiahnutá, že sa utiahla do samoty. Potom však, posilnená modlitbou a útechou nádeje na stretnutie vo Večnosti, začala sa zaujímať o záležitosti kráľovstva. Čakala ju však ďalšia skúška: jej švagor si uzurpoval moc v Durínsku, vyhlásil sa za Ľudovítovho dediča a Alžbetu označil za svätuškátku, ktorá nie je schopná vládnuť. Mladú vdovu s tromi synmi vyhнали z hradu Wartburg a ona si musela hľadať útočisko. Zostali s ňou len dve priateľky, ktoré ju sprevádzali a jej deti zverili do opatery Ľudovítovým priateľom. Putujúc po dedinách, Alžbeta pracovala, kde ju prijali, pomáhala chudobným, priadla a šila. Počas tejto kalvárie, ktorú znášala s veľkou vierou, trpezlivosťou a odovzdanosťou do Božej vôle, niekoľkí príbuzní, ktorí jej zostali verní a vládu jej švagra pokladali za nelegitímnu, očistili a rehabilitovali jej meno. A tak Alžbeta začiatkom roka 1228 dostala primeranú rentu, ktorá jej umožnila utiahnuť sa do rodinného hradu Marburg, na ktorom potom býval aj jej duchovný vodca Konrád. Práve on zreferoval pápežovi Gregorovi IX nasledujúcu udalosť: „*Na Veľký piatok roku 1228, s*

rukami položenými na oltár v kaplnke mesta Eisenach, kde v minulosti prijala Menších bratov, v prítomnosti niektorých bratov a rodinných príslušníkov, vzdala sa Alžbeta svojej vôle a všetkých márností sveta. Chcela sa vzdať aj všetkých majetkov, ale ja som ju od toho odhovoril – kvôli láske ku chudobným. Zakrátko na to postavila nemocnicu a prijala do nej chorých a nevládných. Pri vlastnom stole obsluhovala tých najbiednejších a najopustenejších. Keď som ju za tieto veci napomínal, Alžbeta mi odpovedala, že od chudobných dostávala zvláštnu milosť a pokoru“ (Epistula magistri Conradi, 14 –17).

V týchto slovách môžeme postrehnúť mystickú skúsenosť podobnú tej, ktorú mal aj svätý František: Žobráčik z Assisi vo svojom testamente napísal, že pri službe malomocným sa všetko to, čo sa mu na začiatku zdalo horké, zmenilo na sladkosť duše i tela (Testamentum, 1-3). Alžbeta strávila posledné roky svojho života v nemocnici, ktorú založila: slúžila chorým, bdela pri zomierajúcich. Snažila sa vždy vykonávať najpokornejšiu službu a najodpornejšiu prácu. Mohli by sme povedať, že sa stala zasvätenou ženou uprostred sveta (soror in saeculo) a spolu so svojimi priateľkami, ktoré sa obliekali do sivého rúcha, vytvorila rehoľné spoločenstvo. Nie náhodou je patrónkou Tretieho rádu svätého Františka a Svetského rádu františkánov.

V novembri 1231 ju postihli ťažké horúčky. Keď sa rozšírila správa o jej chorobe, ponáhľalo sa ju navštíviť veľké množstvo ľudí. Po desiatich dňoch Alžbeta požiadala, aby zatvorili dvere, a ona tak mohla zostať sama s Bohom. Sedemnásteho novembra v noci sladko zaspala v Pánovi. Svedectvá o jej svätosti boli tak početné, že ju hneď po štyroch rokoch Pápež Gregor IX. vyhlásil za svätú a ešte v tom istom roku v Marburgu postavili kostol k jej úcte.

Drahí bratia a sestry, na príklade svätej Alžbety vidíme ako viera a priateľstvo s Kristom dokážu vzbudiť zmysel pre spravodlivosť, pre rovnosť všetkých ľudí a pre práva druhých, ako vedia stimulovať lásku a dobročinnosť. Z tejto dobročinnosti sa rodí aj nádej, ba istota, že sme milovaní Kristom a že láska Kristova nás očakáva a robí nás schopnými nasledovať ho, schopnými vidieť Krista v druhých. Svätá Alžbeta nás pozýva znova objaviť Krista a milovať ho, uveriť v neho,

a nájsť tak skutočnú spravodlivosť a lásku – rovnako tiež radosť – že jedného dňa sa ponoríme do Božej lásky, do večnej radosti s Bohom.⁵⁸

Príhovor pápeža Františka 14.októbra 2017 Vincentínskej rodine pri 400. jubileu charizmy sv. Vincenta de Paul.

59

„Drahí bratia a sestry, ďakujem za vaše vrúcne prijatie a ďakujem generálnemu predstavenému za uvedenie tohto nášho stretnutia.

Zdravím vás a spoločne s vami ďakujem Pánovi za štyristo rokov vašej charizmy. Sv. Vincent vyvolal obrovskú vlnu lásky, ktorá

⁵⁸ <https://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20101020027>

⁵⁹ https://www.123rf.com/photo_7700424_statue-of-saint-vincent-de-paul-in-saint-peter-s-basilica-in-vatican-rome-italy.html

trvá storočia. Vlnu lásky, ktorá vyšla z jeho srdca. Práve preto tu dnes máme relikviu, ktorou je srdce sv. Vincenta. Chcel by som vás dnes povzbudiť, aby ste pokračovali na tejto ceste, ponúknuc vám tri jednoduché slovesá, o ktorých si myslím, že sú veľmi dôležité pre vinentínskeho ducha, ale tiež pre kresťanský život vo všeobecnosti: adorovať, prijímať a kráčať.

Adorovať. Výzvy sv. Vincenta pestovať vnútorný život a venovať sa modlitbe, ktorá očisťuje a otvára srdce, sú nespočetné. Pre neho je modlitba základom. Je to každodenný kompas, je akoby príručkou života, je – ako to napísal – «veľkou knihou ohlasovateľa»: len ak sa modlíme, čerpáme od Boha lásku, ktorú máme vlievať svetu; jedine modliac sa je možné dotýkať sa srdc ľudí pri ohlasovaní evanjelia (porov. List A. Durandovi, 1658). Pre sv. Vincenta však modlitba nie je len povinnosťou a už vôbec nie akousi množinou formúl. Modlitba znamená zastaviť sa pred Bohom, aby sme boli s ním, aby sme sa venovali jednoducho jemu. Toto je tá najčistejšia modlitba, tá, ktorá vytvára priestor Pánovi a jeho chvále a ničomu inému: adorácia. Keď sme objavili adoráciu, stáva sa nám nevyhnutnosťou, lebo je čistou intimitou s Pánom, ktorá dáva pokoj a radosť a zbavuje trápení života. Preto keď bol niekto zvlášť pod stresom, sv. Vincent mu radil aj to, aby zotrval v modlitbe «bez napätosti, vrhajúc sa k Bohu jednoduchými pohľadmi, bez snahy dosiahnuť jeho prítomnosť citovým úsilím, ale odovzdaním sa mu» (List G. Pesnelleovi, 1659). To je adorácia: postaviť sa pred Pána, s úctou, pokojne a v tichu, dajúc prvenstvo jemu, odovzdajúc sa mu v dôvere. A potom ho poprosiť o jeho Ducha, aby prišiel k nám a zložiť svoje starosti na neho. Tak sa súčasťou adorácie stávajú aj ľudia v núdzi, naliehavé problémy, ťažké a zložité situácie; takže sv. Vincent žiadal «adorovať v Bohu» dokonca aj tie záležitosti, ktoré len ťažko chápeme a akceptujeme (porov. List F. Getovi, 1659). Ten, kto adoruje, kto navštevuje živý zdroj lásky, nemôže sa ním takpovediac „nenakaziť“. A začína sa správať k druhým tak, ako sa Pán správa k nemu: stáva sa milosrdnejším, chápavejším, ochotnejším, prekonáva vlastnú strnulosť a otvára sa druhým. Takto sa dostávame k druhému slovesu: byť pohostinnými. Keď počujeme toto slovo, prichádza nám okamžite na myseľ niečo, čo treba vykonať. V skutočnosti však pohostinnosť predstavuje oveľa

hlbšiu schopnosť: nevyžaduje len urobiť niekomu miesto, ale byť ľuďmi, ktorí prijímajú, sú ochotní, naučení obetovať sa pre druhých. Tak ako Boh voči nám, tak aj my voči druhým.

Pohostinne prijať znamená uviesť na správnu mieru vlastné „ja“, napriamit' spôsob myslenia, pochopiť, že život nie je mojim súkromným vlastníctvom a že čas mi nepatrí. Je to pomalé odpútavanie sa od všetkého, čo je moje: od môjho času, môjho odpočinku, mojich práv, mojich plánov, môjho programu. Ten, kto pohostinne prijíma, zrieka sa svojho „ja“ a necháva vstúpiť do života „ty“ a „my“. Pohostinný kresťan je opravdivým mužom a ženou Cirkvi, lebo Cirkev je Matkou, a matka pohostinne prijíma život a sprevádza ho. A tak, ako sa syn podobá matke, majúč jej črty, tak kresťan nesie tieto črty Cirkvi. Takže naozaj verným synom Cirkvi je ten, kto pohostinne prijíma, kto bez lamentovania vytvára svornosť a spoločenstvo a s veľkodušnosťou zasieva pokoj, aj keď mu to nie je opätované. Nech nám sv. Vincent pomôže doceniť toto cirkevné «DNA» prijatia, ochoty a spoločenstva, aby sa z nášho života vytratila «akákoľvek zatrpknutosť, hnev, rozhorčenie, krik a rúhanie aj každá iná zloba» (Ef 4,31).

Posledným slovesom je kráčať. Láska je dynamická, vychádza zo seba. Ten, kto miluje, nesedí v kresle hľadiac dokola v čakaní na príchod lepšieho sveta, ale s nadšením a jednoduchosťou vstáva a ide. Sv. Vincent to povedal dobre: «Naším povolaním je teda ísť, a nie iba do jednej farnosti alebo len do jednej diecézy, ale ísť do celého sveta. A čo tam? Zapaľovať srdcia ľudí, robiť to, čo robil Boží syn; on, ktorý prišiel priniesť do sveta oheň, aby ho zapálil svojou láskou» (Konferencia z 30. mája 1659). Toto povolanie je trvalo platné pre všetkých. Každému kladie otázky: „Kráčam v ústrety druhým, ako to chce Pán? Prinášam tam, kam idem tento oheň lásky, alebo ostávam uzavretý, aby som sa ohrieval pri vlastnom kozube?“

Drahí bratia a sestry, ďakujem vám, že ste v pohybe na cestách sveta, tak ako by to sv. Vincent od vás žiadal aj dnes. Želám vám, aby ste sa nezastavili, ale naďalej denne čerpali z adorovania Božiu lásku a šírili ju vo svete cez dobrú nákazlivosť lásky, ochoty a svornosti.

Žehnám všetkých vás i tých chudobných, ktorých stretávate. A prosím vás, nezabudnite sa za mňa modliť.⁶⁰

61

***Sv. Martin de Porres, OP -
patrón charitných, sociálnych a zdravotníckych pracovníkov v
Peru***

Sviatok: 3.novembra

* 9. december 1579, Lima, Peru

† 3. november 1639, Lima, Peru

⁶⁰ <https://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20171014003>

⁶¹

https://www.google.sk/search?q=sv.+vincent+de+paul,+foto&tbm=isch&source=iu&pf=m&ictx=1&fir=gJxtERekUIGrqM%253A%252C6gmavjFVb_kvGM%252C_&usg=__rr2G48RJFIcJIwcNMORKIwAAbl4%3D&sa=X&ved=0ahUKEwj-4uKXwKPXAhWC2RoKHe8YcAQ9QEINDAG#imgsrc=H-0QzdSLVO2ORM:

Životný príklad svätého Martina de Porres nikdy nestratil na aktuálnosti. No zasluhuje si osobitnú pozornosť v období, keď sa ľudská spoločnosť usiluje s konečnou platnosťou odstrániť rasovú a spoločenskú diskrimináciu. Sv. Martin de Porres bol synom španielskeho šľachtica a čiernej otrokyne. Narodil sa 9. decembra 1579 v Lime, hlavnom meste juhoamerickej krajiny Peru, ktoré bolo v tom čase aj sídlom španielskeho miestokráľa pre Južnú Ameriku. Keďže chlapec sa narodil s tmavou pokožkou, otec sa k nemu nechcel hlásiť. V matrike ho zapísali ako syna neznámeho otca. Ten istý osud postihol aj Martinovu sestru Janu, ktorá sa narodila o dva roky neskôr. Deti žili niekoľko rokov v biednych podmienkach s matkou. Po čase sa však v otcovi pohlo svedomie a uznal deti za svoje. Keď mal Martin osem rokov, otec ho vzal i s mladšou Janou do Ecuáduoru, kde spolu prežili päť spokojných rokov. Otec sa staral aj o ich vzdelanie. Potom však otca vymenovali za guvernéra do Panamy. Tam nechcel brať deti so sebou; dcérku zveril istému príbuznému a Martina odviezol do Limy k matke. Dal jej peniaze na ďalšie chlapcove školy a na to, aby sa vyučil nejaké povolanie. Martina veľmi zaujímalo liečiteľstvo. Najprv sa priučal v lekárni istých známych a potom sa učil za holiča, s čím bolo vtedy spojené aj ránehojčstvo a niektoré chirurgické praktiky. Mládenec si osvojil toto umenie rýchlo a dobre, takže sa stal vyhľadávaným mastičkárom.

Keď mal Martin 15 rokov, žiadal o prijatie do dominikánskeho kláštora v Lime. Ale keďže bol mulat (miešanec belocha a černocho) a v matrike bol vedený ako nezákonný, rehoľníci ho prijali iba ako člena tretieho rádu, ktorý môže v komunite vykonávať len tie najnižšie služby. Martin s tým bol spokojný a s radosťou vykonával všetky práce, ktoré mu určili. Metla sa stala jeho najpoužívanejším nástrojom. Okrem toho však slúžil spolubratom aj ako holič a liečiteľ. Neraz s ním zachádzali hrubo a urážlivo, ale on všetko znášal so spokojnou poníženosťou. Ochotne si prisvojoval hanlivú prezývku „mulatský pes“, a keď bol kláštor v hospodárskych ťažkostiach, ponúkol sa predstaveným, aby ho predali za otroka. Sám sa nazýval čierny pes (je to aj slovná hračka – po latinsky pes môjho pána je Domini Canis – dominikán, čierny pes – lebo mal mamu černošku).

Predstavení ho nielenže nepredali, ale stále viac si uvedomovali jeho mimoriadnu hodnotu, až sa napokon rozhodli prijať ho za rehoľného brata. Martin najprv z poníženosti nechcel, ale potom súhlasil a 2. júna 1603 zložil slávnostné rehoľné sľuby. Mal vtedy 24 rokov. Plnoprávny rehoľný život znásobil Martinovu horlivosť v Božej službe. Dlhé hodiny strávil pred svätostánkom, trikrát za noc sa bičoval na zadost'účinenie za seba i za druhých. Keď rozjímal o Kristovom utrpení, neraz upadol do extázy, pričom bol niekedy pozdvihnutý nad zem.

V Lime žili vtedy viacerí svätci, ako arcibiskup [Turibius de Mogrovejo](#), františkán František Solano, dominikánska terciárka [Ružena Limská](#) a dominikánsky rehoľný brat Juan Macias. Keď mal Martin možnosť, rád sa s nimi stretal a tak sa navzájom prehlbovali v duchovnom živote.

Okrem prirodzenej rozumovej bystrosti a obratnosti v mastičkárskom umení Martin mal aj rozličné charizmy, mimoriadne dary prorocstva, zázrakov a bilokácie (schopnosť byť súčasne na rozličných miestach), ktoré naplno využíval pre službu iným, zvlášť chudobným a chorým. No nielen bedári sa zaujímali o služby brata Martina, ale aj vážení mešťania, arcibiskup a španielsky miestokráľ, ktorý viac ráz osobne prišiel za poníženým rehoľníkom. A keď ho našiel v extáze, nevyrušoval ho, ale úctivo čakal, kým sa mu brat bude môcť venovať. Trvalým pomníkom jeho starostlivosti bol ústav Svätého Kríža pre chudobné deti, ktorý vznikol na jeho podnet v Lime.

Láska a dobročinnosť brata Martina sa vzťahovala aj na zvieratá, s ktorými sa vedel zhovárať, ošetroval ich a živil. Ony zase ho poslúchali, keď im zakazoval robiť škodu. Dokázal vraj vyhnať hlodavce z každého príbytku, či záhrady a tak ochrániť úrodu i domáce zásoby.

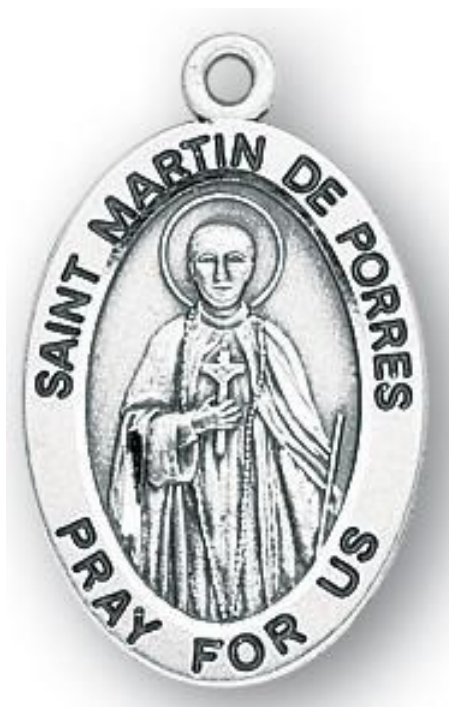
Keď sa bratovi Martinovi blížil šesťdesiaty rok života, navštívil ho nový mexický arcibiskup, ktorý bol postihnutý vážnou chorobou. Brat ho vyliečil. Vtedy ho arcibiskup so súhlasom predstavených

chcel vziať so sebou do Mexika. Ale brata Martina prepadla ťažká zimnica (malária?), ktorej podľahol 3. novembra 1639.

Veľká úcta k čiernemu bratovi v bielom habite neustala ani po jeho smrti, takže čoskoro sa mohol začať proces jeho blahorečenia. Rozličné prekážky, medzi iným aj spoločenské predsudky, oddialili jeho dokončenie. Brata Martina de Porres vyhlásil za blahoslaveného pápež Gregor XVI. roku 1837 a za svätého pápež sv. Ján XXIII. v roku 1962.

Je patrónom:

- holičov a kaderníkov (vyhlásil ho pápež bl. Pavol VI.)
- sociálnej spravodlivosti v Peru (vyhlásil ho pápež Pius XII.)
- zdravotníkov a charitných pracovníkov
- školstva
- porozumenia medzi rasami

Pavol Zemko

CHARITNÉ DIELO V SLUŽBE LÁSKY

Vydavateľ: Ivona Matúšová, Trnava

Rok vydania: 2017

1. vydanie

Text neprešiel jazykovou úpravou.

Technická spolupráca, grafická úprava: Ivona Matúšová

ISBN 978-80-89413-84-3